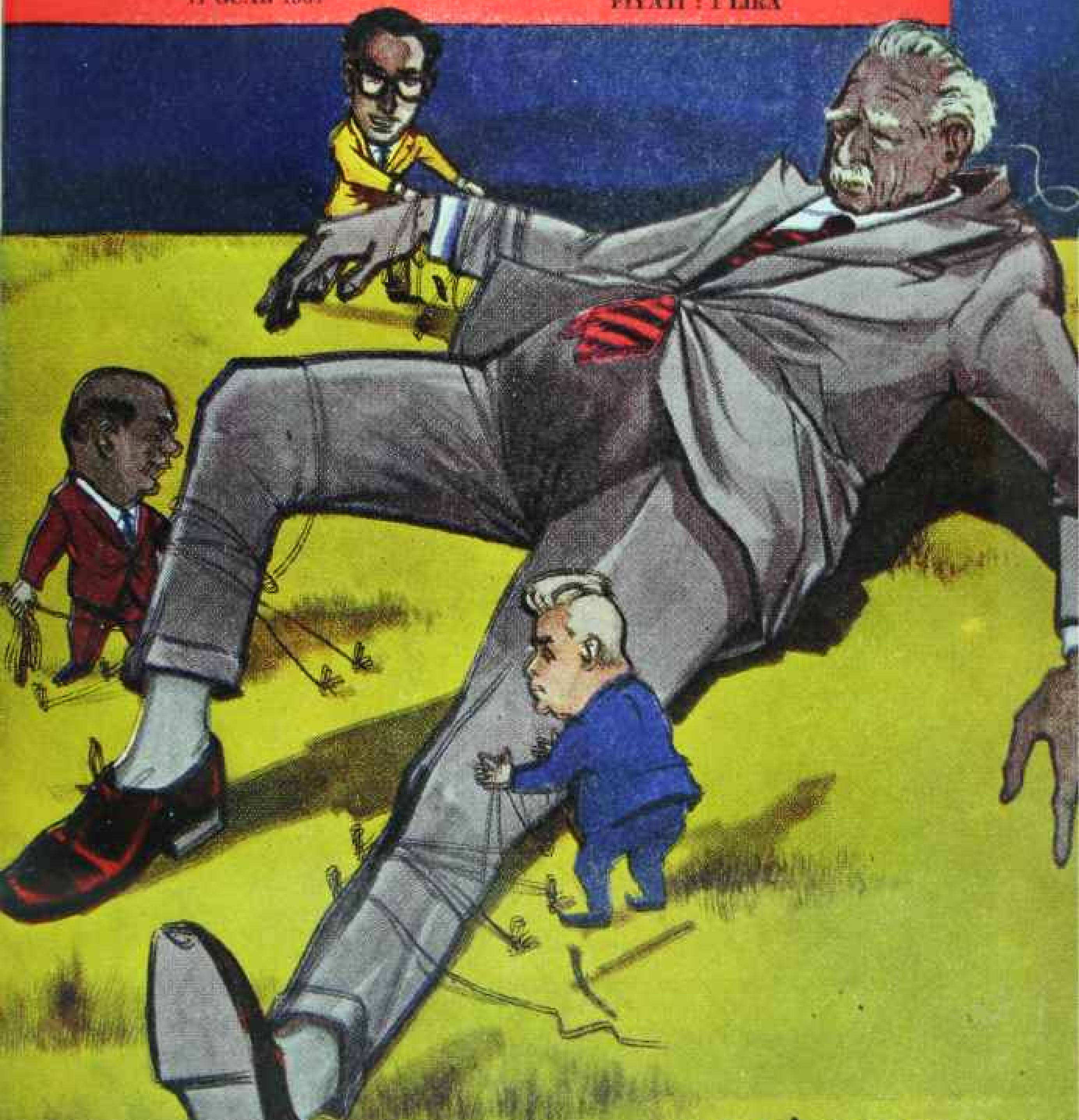
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

14 OCAK 1964

FIYATI : 1 LİRA

GULİVER, 1964

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 497 Cilt: XXVIII Yıl: 10

Sahibi

Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü

Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı : Metin Toker Güneri Civaoğlu. Egemen Bostancı (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir; - Dış Haberler Kısmı: Halûk Üman — Magazin Kısım: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter. Hüseyin Korkmazgil — İş Alemi: Fasih İnal — Tanıtma: Mahmut T. Öngören — Yayınlar: İlhami Soysal — Tiyatro: Naciye Fevzi. Lütfi Ay, — Sinema: T. Kakınç — Spor: yıldan Aşix Savaşır,

Resim

Ali Parmakerli

Fotoğraf

Sungar Taylaner

Klişe

Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri

Rüzgarlı Sokak No 15/2

İdare

Rüzgarlı Sokak No: **15/1**
Tel: 10 61 96

Abone Şartları

3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 **lira**
1 senelik (52 nüsha) 40.00 **lira**

İlân şartları

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer

Rüzgarlı Matba

Basıldığı yer

Devintes Ticaret ve Sanayi Koll-Şti. Matbaası

Basıldığı tarih
10.1.1964

Fiatı 1 Lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Eski-yılın sonunda bazı dünya gazete ve dergileri «Yılın Adamı» nı seçerler. Amerikanın meşhur Time dergisinin bu konuda kullandığı bir ölçü vardır. Time için Yılın Adamı bir önceki sene içinde, iyi veya kötü istikamette, hâdiseler üzerine en fazla tesir eden adamdır. Bu düşünceyle Time, Yılın Adamı olarak Amerikada Zenci Meselesinin âlemdarlığını yapan bir zenciyi, Martin Luther King Jr. seçmiştir.

Türkiyede 1963 yılının adamı kimdir?

AKİS'in seçtiği, Talât Aydemirdir. Talât Aydemir, ihtilâl sonrası Türkiyesinde askerî darbe usulünü kesin olarak kapatmaya vesile teşkil etmek suretiyle millet ve memleket kaderi üzerinde 1963'ün en büyük tesirini yapmıştır. Hiç bir sergüzeşte Türkiye vatanında yer olmadığı, demokratik bir parlamenter rejim içinde yaşamaya kesin şekilde kararlı bulunduğumuz, bunun iki büyük bekçisinin Türk Silâhlı Kuvvetleri ile Türk Gençliği olduğu Talât Aydemirin bir gece içinde ezilen delice hareketiyle tescil edilmiştir. Bu bir körü hareketin hâdiselere müspet yoldan tesirinin güzel bir örneğidir. İhtilâlden bu yana milletin hayatı üzerinde bir ağır yük olarak ve suni gavretlerle yaşatılan bir tehdit. 20 . 21 Mayıs gecesi Türkiyenin ufuklarından uzaklaştırılmıştır. Şartların değişmemek] halinde ve 27 Mayıstakine benzer bir zaruret doğmadıkça rejimimiz sükûnet irinde yoluna devam edecek iktidarların değişme yolu seçim olarak kalacaktır.

Bir nokta alâka çekicidir. 21 - 21 Mayısta sergüzeştçiler galip gelselerdi Talât Aydemir gene Yılın Adamı olarak memleket hayatında belirecekti. Ama o zaman. Türkiyeye tarifsiz ıstırap, kan ve gözyaşı getirmiş olduğundan dolayı hâdiselere kötü istikamette tesir eden bir şahsiyet damgasını taşıyacaktı. Milletin ve memleketin böyle bir âfetten, âfet kısa dahi sürecek olsa. kurtulmuş bulunması 1963 yılını Türk Tarihine mutlu bir yıl olarak geçirecektir.

1964 Türkiyeye daha fazla mutluluk, refah ve saadet getirse.. Bugün öyle bir yolun başında bulunduğumuz açıktır. Her şey, içinde hep birlikte olduğumuz otobüsü kullanan şoförün maharetine bağlı duruyor. Şoför, notunu ona göre alacaktır.

Saygılarımızla

İçindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Politikacılar — DP devrinde ocak, bucak, ilçe ve il yönetim kurullarında görev almış bulunan politikacılara bundan bir süre önce mahallî Millî Emlak Müdürlüklerinden gelen birer mektup, bunlar üzerinde âdeta bir soğuk duş tesiri yaptı.

Mektup, bir zamanların Vatan Cephesi marifetleri ile ilgilidir ve o devirde ocakların açılması için bütün DP teşkilatına Genel Merkezden gönderilen paraların tekrar Hazineye iadesi talep edilmektedir. Oysa 5 liraya Vatan Cephesine üye kaydedildiği —Bu arada yıllardan beri mezarlarında yatanlar da para kazanmışlardır— o günlerde bu paralar hovardaca harcanmış, kimin borçlu, kimin alacaklı olduğunu tesbit imkâsız hale gelmiştir.

Meselenin aslı bundan üç yıl kadar geriye, 27 Mayıs 1960'a kadar uzanmaktadır. O tarihte işbaşına gelen Millî Birlik Komitesi kısa bir süre sonra DP yi kapatarak, bir kanunla bu partinin menkul veya gayrimenkul bütün mallarını Hazineye vermişti. Bunun üzerine Maliye Bakanlığının Millî Emlâk Müdürlükleri kolları sıvayarak, alacakların tahsiline giriştiler- Uzunca bir süre devam eden incelemelerden sonra, DP Genel Merkezince kendilerine para ödenen ocak, bucak, ilçe ve il başkanlarına birer mektup gönderilerek zimmet çıkarılmağa başlandı.

DP li politikacılar bu mektup olayını son derece giz-- tutyorlar, basın mensuplarının meseleyi öğrenmemeleri için ne mümkünse yapıyorlardı. Ancak mızrak çuvalda uzun müddet saklı kalamadı ve nihayet İzmir Defterdarlığının 190316 - 12 numaralı bir yazısı, bir AKİS mensubunun eline geçti. Yazı, DP eski Şirinyer Ocak Yönetim Kurulu üyelerinden birine gönderilmişti ve sadece bu şahıs adına tahakkuk ettirilen zimmet miktarı 887 liraydı. Ayrıca ocağın diğer H yöneticisine de aynı miktarda zimmet tahakkuk ettirilmişti. Defterdarlık tarafından sadece tamir ili için tahakkuk ettirilmiş olan zimmet 8 milyon lirayı bulmaktadır. Bir hesapla, bütün Türkiye için tahakkuk ettirilen zimmetlerle küçük bir baraj inşası mümkündür.

İzmir Defterdarlığı Millî Emlak Müdürlüğünün matbu olarak hazırlanıp, zimmetlerinde DP parası bulunan şahıslara gönderdiği yazıların tam metni şöyledir:

Bay..
Münfesih D.P. nin İl, İlçe ve Bucak teşkilâtının hesabatını tetkik eden heyet tarafından idare heyetinde vazifeli olduğunuz. . . . teşkilâtı için ..... lira zimmet çıkarılmıştır.

Medenî Kanunun 50. maddesinin 2, bendine tevfikan partinin bütün hak ve alacakları hazineye intikal etmiş olduğundan, 27 Mayıs devrimi sırasında idare heyetinde üye olmanız hasebiyle bu zimmetin sizden tahsili gerekmektedir.

Bu itibarla işbu. yazımızın tebellüğ tarihinden itibaren 10 gün zarfında Defterdarlık Millî Emlâk Müdürlüğüne müracaatla. . . . . lirayı tediye etmeniz lüzumu, aksi halde bedeli mezkûrun faiz avukatlık ücreti ve mahkeme masraflariyle birlikte gizden tahsili için aleyhinize dâva ikâme olunacağı tebliğ olunur.

Millî Emlak Müdürü
Nabi Yöney

Tanıtma — Kıbrıs olaylarının her geçen gün biraz daha geliştiği şu son günlerde, çok çalışmak zorunda kalan bakanlıklardan biri de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı oldu. Nitekim merkezde. Dışişleri Bakanlığına paralel olarak hummalı bir faaliyet göze çarpmaktadır. Yabancı ajanslar yanlış haberlerinden dolayı uyarılmakta. Adadaki vahşeti gösteren" resimler çoğaltılarak dış ülkelerdeki tanıtma bürolarına ve basın müşavirliklerine gönderilmektedir. Ama dış teşkilât bir türlü bu tempoya ayak uyduramamaktadır.

Meselâ, eski Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürü Nejat Sönmez, bu tempoya ayak uyduramıyanlardan biridir.. Halen Londrada Basın Müşaviri olarak görevli bulunan Sönmez tam 21 gündür, evet tam 21 gündür merkeze, en uzunu 4 satır olan gazete kupürlerinin dışında tek haber dahi göndermemiştir! O kadar ki, bu akıl almaz sessizlik karşısında Bakanlık yetkilileri kendisine, «Sıhhatinin iş'arı» diye telefon etmek zorunda kalmışlar dır. Bir Bakanlık mensubu, Sönmez için, «Yahu, Kıbrıs meselesinde ingilizlerin tutumu nedir? diye sormasını da bekledik ama, neyse bu olmadı» demektedir.

Dış Teşkilâttaki bir diğer anlaşılmaz adam da, Washington'da görevli bulunan Burhan Doğançaydır. Doğançay Sönmeze nisbetle biraz daha çalışkandır ve hiç değilse Amerikadaki gazetelerde çıkan haber, fıkra, makale ve röportajları makaslıyarak merkeze göndermek lüzumunu hissetmektedir.

Ancak, Doğançay, gazetelerden makasladığı yazıları tercüme etmeden, ingilizce olarak göndermektedir ve Türkiyenin resmî dili türkçedir!

İhracat — Türkiyede ilk defa mamul sanayi madde ihracatı bir zincir ve iğne fabrikası tarafından yapılacaktır. Bundan bir süre önce Selanik Belediyesi Patinaj zinciri ihtiyacı için bir ihale düzenlemiş ve bu ihaleyi, Avusturya ve Alman firmalarının yanısıra katılan Türk Zincir ve İğne Sanayii A.Ş. gerek mamulatının sağlam ve kaliteli oluşu ve gerekse ucuzluğu sebebiyle kazanmıştır.

10 milyon, lira sermayesi olan ve fabrikasında 160 işçi çalıştıran şirket şimdi de İsrail ile temas halindedir.

1951 yılında Kâzım Bıyıklı ve Ertuğrul Soysal tarafından kurulmuş bulunan fabrika halen Türkiyenin bütün zincir ihtiyacını karşılamakta ve aynı zamanda muhtelif ebatta iğne imal etmektedir.

Sanayi — Tariş, içinde bulunduğumuz yıl İzmirde bir ispirto fabrikası kuracaktır. Aralık ayının sonlarında hizmete girecek olan fabrika ile ilgili bütün çalışmalar tamamlanmış bulunmaktadır.

Yılda 2 bin ton ispirto imal edebilecek olan fabrikada, ilkel madde olarak incir ve üzüm hurdası kullanılacaktır. Bu konu ile ilgili olarak işletme yetkilileri:

«— Mamulümüzün hepsini Gümrük ve Tekel Bakanlığı alacaktır. **Gerekli anlaşmalar** yapılmıştır» **demektedirler.**

Dünyadan Akisler

Doğu - Batı — Teni yılın girmesinden bu yana. Sovyet Başbakanı Krutçef, dünya liderlerine barış ve barış içinde birlikte yaşama temasıyla dolu mesajlar yağdırmağa başlamış bulunuyor.. Son olarak, başta Birleşik Amerika olmak üzere üzere, bütün Batılı devletlere yolladığı bir mesajda, bütün dünya ülkelerinin aralarındaki anlaşmazlıkları çözmek için kuvvete -başvurmayacakları yolunda bir' andlaşma imzalamalarını teklif ediyor. Şüphesiz, Krutçef in de belirttiği gibi, sömürgeci devletlere karşı «haklı» bir kurtuluş savaşına girmiş olan ülkelerin yaptığı mücadele, bu andlaşmanın dışında kalacaktır- Böylece, Laos ve Vietnamdaki çarpışmaların devamına ve Çinin Formozaya, Kuzey Korenin Güney Koreye karşı girişecekleri saldırılara cevap veriliyor demektir.

Kremlinin Doğu ile Batı arasında gevşeme havasını sürdürmek niyetinde olduğunu göstermek dışında, bu mesajın milletlerarası alana yeni bir unsur getirdiği söylenemez. Krutçefin bu teklifleri zaten ötedenberi bilinen şeylerdir. Fakat dünya iyiniyet gösterilerine o kadar susamış durumdadır ki, eski masalların tatlı dille yeniden anlatılması bile herkese hoş geliyor.

A.B.D. — Muhafazakâr Goldwater'in peşi sıra liberal New York valisi Rockefeller'in de Cumhuriyetçi Partinin Başkan adaylığına resmen aday çıkması üzerine, Amerikada başkanlık seçimi kampanyası en ateşli devresine girmiş bulunuyor. Önümüzdeki aylar, Cumhuriyetçi adaylar için en önemli olaylara gebedir. Demokrat Partinin başkan adayı ise, hiç şüphesiz, Başkan Johnson'dur. Bu parti için bütün mesele, başkanın değil, başkan yardımcısının kim olacağı noktasında toplanıyor. Şimdilik en şanslı iki aday, müteveffa başkan Kennedy'nin kardeşi Robert Kennedy ile Senator Hubert Humphrey'dir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 11 Ocak 1964 Sayı: 498 Cilt: XXVIII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

İş başı!

İsmet Paşa Hükümetinin kuvvetli bir güven oyu alarak işe başlaması, bu hafta millet hayatına bir rahatlık getirmiştir. Bunu gündelik hayatta, toplantılarda, piyasada ve büyük iş âleminde hissetmek mümkündür. Meclisin desteğine sahip bir İnönü Hükümeti, en çekingen kimseler nazarında dahi, her şeyden önce sergüzeşt merakım Türkiyenin hudutları dışına atan bir varlıktır. Ne içte her hangi bir kimsenin memleketi maceraya sürüklemeye kalkışması, ne de bu hükümetin dışta bir ihtiyatsızlık yapması beklenilebilir. O bakımdan, bu hafta memleket bir rahat nefes almış durumdaydı.

Ancak, kriz partiler için mesut bir tecrübe olmamıştır. Bunlardan çoğunun, zamanı geldiği halde, kendi basit ve ucuz hesaplarım milli menfaatlerin üstünde tutmaktan vazgeçmemesi dikkat nazarından kaçmamıştır ve Gençlik kendilerine bir sert ihtarda bulunmuştur. Memleketin daha sakin ve sabırlı, ama daha kuvvetli baş ka organlarının da aynı hisleri duymuş bulunduklarını bilmek lâzımdır. Bilhassa iki küçük partinin, CKMP ile YTP nin hünerbazlıkları, AP ile MP nin gözü kararmış tutumları topyekûn politika hayatının itibarını zedeleyen unsurlar olmuştur. Bir partinin sadece iş bozmakla görevli bulunduğu Zehabım umum! efkâra vermek ne Alicanın partisine, ne de Dinçerinkine bir şey kazandırmıştır. Ama bir ay müddetle çok dudakta dolaşan "Şunlara bak, yahu!" sözü. tesirini önümüzdeki seçimlerde mutlaka gösterecektir. Bu bakımdan, politika hayatında kalmak isteyip de bu partilerde bulunanların en kısa zamanda ciddi partilerde yer almaları ve seçim gününe kadar, varlık göstererek o yerlerini sağlamlaştırmaya çalışmaları kimseyi şaşırtmamalıdır. CHP nin ise, tabii fanatik CHP düşmanı olmayanların nazarında bir iyi not aldığı ve "Canım, gene parti olarak bir o var" duygusunu uyandırdığı bir gerçektir. .

Şimdi merakla seyredilen, CHP nın böyle avantajlı bir durumda nasıl davranacağı, önüne çıkan fırsatı iyi mi kullanacağı, yoksa bir çuval inciri berbat mı edeceğidir.

Prof. Nihat Erim
Yokuş yukarı!

C.H.P.

Yeni bir devir açılıyor

Bu haftanın başlarında bir gün, CHP Meclis Grupu boş bulunan iki Başkan Vekilliğinden birine, hem de ilk turda Fethi Çelikbaşı seçti. İkinci Başkan Vekilliği için Üç aday yardı: Cerbezeli Suphi Baykam, sükûnetli ve mutedil Rüştü Özal, Feyzioğlunun adayı Mehmet Sağlam. Hiç biri, nisabı dolduramadı.

Seçimler alâka çekici bir hava 1-çlnde yapıldı. İsmet Paşa Kabinesinin güven oyu almasından bu yana CHP liler, omuzlarına bir büyük sorumluluğun düştüğünü hissetmekten geri kalmadılar. Zira Kabinede üç tane Bağımsız Bakan vardı ama, karakteri itibariyle bunun bir CHP Kabinesi olduğunda hiç kimsenin zerrece şüphesi yoktu. Böylece CHP açık bir şekilde ve doğrusu istenilirse bütün gemilerini yakarak ortaya çıkmış bulunuyordu.

CHP lilerin 27 Mayıstan bu yana büyük dertleri "İyi ne iş yapılırsa onun sevabının başkasına gitmesi, kötü ne olursa onun günahının kendi boyunlarına dolandığı"dır. Bu feryatta bir haklı tarafın bulunduğu aşikârdır. Şimdi CHP böyle bir durumdan kurtulmaktadır. İyinin sevabı da, kötünün günahı da millet nazarında CHP defterine yazılacaktır ve CHP nin gerçekten bir değerli parti mi, yoksa bir büyük blöf mü olduğu ortaya çıkacaktır.

Bu gerçekler, CHP Meclis Grupunun Başkan Vekili seçiminde kendisini hissettirdi. Şüphesiz ki önümüzdeki günlerde topyekûn CHP bir çetin imtihan döneminin içine girecektir. Ama mümeyyizlerin önünde en çok görünen, partinin Meclis Grupu olacaktır. Bu Grupun resmî sözcüleri olarak Başkan Vekilleri ise sahnenin ilk plânını işgal edeceklerdir.

Bir görevin önemi

Hükümet Programının müzakereleri sırasında, İsmet Paşanın "Azınlık Hükümeti" tâbirinden hoşlanmadığı gibi bir intiba doğmuştur. Bundan dolayıdır Muhalefetin sözcü ve organları bu hafta, sık sık, "Azınlık Hükümeti" sözünü kullanmaktan zevk aldılar. Böylece, iğne batırıyorlardı.

Ama İsmet Paşa sahiden kızsa da kızmasa da, İsmet Paşa Kabinesinin bir Azınlık Hükümeti hüviyeti taşıdığını inkâr etmenin imkânı yoktur. Bu hüviyet. Meclis çalışmalarında CHP Grupunun görevini ağırlaştırmaktadır.

C. H. P. Görev Başında

Metin TOKER

Ben sanmıştım ki 1961 seçimlerinde CHP küçük bir ekseriyet sağlayarak bu intikal devresinde memleketin idaresini eline alacaktır. Bunu, milleti CHP ye aşık gördüğümden dolayı düşünmüyordum. CHP yi hiç sevmeyenlerin dahi bir zarureti ve eşyanın pek basit bir İcabını göz önünde tutarak hislerini frenlemesini bekliyordum. 27 Mayısta, rayından çıkmış olan treni tekrar raya ancak İsmet Paşanın CHP sinin oturtabileceği ve onun dışındaki her teşebbüsün inanılmaz karışıklıklara, huzursuzluğa, tehlikeye yol açacağı öylesine açıktı ki.. Tren raya oturduktan sonra herkes gene hislerinin veya telakkilerinin istikametinde yürümeye devam edecekti.

Fakat seçmenin bir kısmına başka düşünceler hakim oldu. 1961'de verilen oyu geriŀiciliğin, eskiye hasretin, demagojinin ve aldatıcılığın ifadesi olarak yorumlayanlar, bundan da, demokratik rejimin bizde tutmayacağı neticesini çıkaranlar olmuştur. Bunlara hiç bir zaman katılmadım. Bence seçmen, 1946'dan bu yana daima yaptığı gibi, Hükümeti iyi veya fena görmesinin neticesi alarak oyunu İktidarın lehinde veya aleyhinde kullanmıştır. CHP nin talihsizliği, bir çok CHP linin askeri idare devresinde orada burada aşırılıklar yapmasının yanında, devrin iktidarıyla karıştırılmış olmasıdır. Bu unsur rol oynamıştır, başka unsurlar rol oynamıştır, her halde bir takım seçmen Türkiyenin bir ihtilâl sonrası memleketi olduğunu ve o itibarla hususiyetlere sahip bulunduğunu unutmuştur veya bunu ön plânda dikkate almamıştır. Bu, teşrii hayatın ilk iki yılında pek çok zaman kaybına üzüntüye ve karamsarlığa, tehlikeli durumlara yol açmıştır.

Şimdi Meclis, gerekli rötuşu yapmış bulunuyor. Şu anda 441 üyesi bulunan Mecliste çok sağlam 200 oyu olan CHP 25 oyluk bir de destek temin ederek bir Azınlık Hükümetini Meclisin çoğunluğuna istinat ettirmiş ve memleketin idaresi böylece kendisine verilmiştir. Durumun 1965 seçimlerine kadar devam etmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Meclisteki bir milletvekili çoğunluğunun ihtilal sonrası Türkiyesinin tabii zaruretlerini daima görmesi ve sağduyudan ayrılmaması kuvvetle muhtemeldir. Mesele CHP ye sempati beslemek veya beslememek, hattâ CHP nin -meşhur tâbirle- dümen suyunda gitmek veya gitmemek değildir. Mesele, 1965 seçimlerine sağlam, oturmuş, her manasıyla yaralan sarılmış, istikrarlı bir Türkiyeyi götürmektir.

CHP bunu hangi şartlar altında yapar?

CHP nin Azınlık Hükümetinin Mecliste dayandığı çoğunluk, şartların hususiyeti ne olursa olsun, nihayet hayli kaygan sayılmak lâzımdır. CHP Hükümeti Mecliste arayıp bulduğu desteği memlekette bulacağı destekle takviye ettiği takdirde 1965 seçimlerine kadar fazla bir güçlükle karşılaşmayacaktır. Hiç bir Meclis hiç bir memlekette umumi efkâra ve toplumun sağlam kuvvetlerine hâkim havaya kaygısız kalamaz. Nitekim İnönü Kabinesi, önce reformlara girişmek azmini ilân edişinin, sonra ani olarak patlak veren Kıbrıs Meselesinin İsmet Paşaya sağladığı büyük itibar ve güven duygularının Meclise tesir edişinin neticesi olarak rahat bir "225 oy" bulmuştur.

Bunlardan Kıbrıs Meselesi geçicidir. Geçici olması, herkesin halis temennisidir. Hepimizin dileği İsmet Paşanın, bilinen meharet ve tecrübesiyle bu çetin imtihanı halkımıza ferahlık, rahatlık ve huzur verecek bir şeklide neticeye bağlamasıdır. Böyle bir netice, şüphe yok ki İktidarı kuvvetlendirecektir. Ama İsmet Paşa Kabinesi asıl ve devamlı desteği, Başkanının bundan bir süre önce ilk bu mecmuanın sütunlarında açıklanmış ve-memleketçe derhal, kuvvetle benimsenmiş reformcu fikirlerinin yürürlüğe konulmasıyla kazanacaktır.

Bugünkü Türkiye dünkü Türkiyeden çok farklıdır. 27 Mayıs hareketi, bir çirkin iktidarı yerinden etmekle kalmamıştır. Aynı zamanda bir ciddi kafa inkılabını gerçekleştirmiştir. 2T Mayısın o tarafını görmemek, görmek istememek hataların en büyüğü olur. Toplumun şiddetle ihtiyaç hissettiği bir takım gelişmeler vardır. Bu gelişmeler mutlaka gerçekleşecektir. "Bizimkiler'in sevdikleri tâbirle "tarihi determinizm" 'bunu gerektirmektedir. Tezimiz, bizim Türkiyede bunları bir açık rejim içinde başarabileceğimizdir. Böylece, dünyaya da bir yeni ve kıymetli tecrübe kazandırmış olacağız. Eğer cesaretli davranırsak, eğer peşin hükümleri beynimizden kazırsak, eğer küçük hesapların adamı olmazsak, eğer 'Menderes tipi politika"mn iflas ettiği, fayda getirmediği, yeni ufukların açılmış olduğu hakikatini görürsek galip gelmememiz için hiç bir sebep yoktur. Türkiye ölçülü, ama ciddi reformları bekliyor. Toprak reformunu bekliyor, daha âdil esaslarla alınacak vergiyi bekliyor,' sosyal adaleti bekliyor, milli gelirin daha az haksız dağıtımını bekliyor, idare mekanizmasında, Hükümet-Vatandaş münasebetlerinde ıslahatı bekliyor. İsmet Paşa Kabinesi bunların vaadini yaparak memleket içinde destek bulmuş, bu destek Meclise aksetmiştir.

Ama, bir nokta önemlidir. Hükümet, umumi efkârla münasebetlerini, propaganda adı altında bildiğimiz milleti haberdar etme çarelerini en akıllıcasına, bilgillcesine ayarlamalıdır, bulmalıdır. Bir, "Hükümet -Halk Diyalogu" kurulmalıdır. Bu yapılır ve milletin sağlam kuvvetleriyle elele kalınırsa İnönünün Meclisteki Azınlık Hükümeti kolaylıkla memleketin Çoğunluk Hükümeti gözüyle görülür ve o kadar kuvvetli olur. Bunda, bütünüyle CHP rollerin en büyüğünü oynayacakta. Bu partinin eline ne şimdi bir müstesna fırsat geçmiş bulunuyor. İyi kullanıp kullanmamak. CHP nin türk toplumunda yarınki yerini tayin edecektir.

İsmet Faşa Kabinesi için güven oyu almakla hiç bir şey bitmemiştir. Aksine; her şey başlamıştır. Geçirilecek kanunlar konusunda Meclisi ikna etmek, peşin menfi hükümler bir yana, başka partilerin iyiniyetli milletvekillerini bunların faydasına, lüzumuna inandırmak, onlarla samimi ve açık işbirliği kurmak büyük meharet ve şahsiyet isteyen bir iş olarak ortada görülmektedir. Bir yandan sağlam bilgi, diğer taraftan iyi hitabet, nihayet müzakerecillkte ustalık CHP nin yeni seçilecek Grup Başkan Vekilinde aranılacak başlıca vasıflar sayıldı. Bundan dolayıdır ki ikinci Başkan Vekilliğinin üç adayı, Grupun ekseriyetinin gözünü doldurmadı.

Grupa bir bakış

Fethi Çelikbaş, Grup tarafından bir belirli sahada kullanılacaktır. Ama onun yanında. Hükümetin asıl yardımcısı olacak bu Başkan Vekilliği için kim göz doldurmaktadır.

Konu bu hafta, çok CHP milletvekilinin aklım çelen sual oldu ve çok toplantıda, hasbıhalde bu görüşüldü. Be*liren* isimler Aksaldır, Feyzioğludur. Onlar, aranılan vasıfları haizdirler. Fakat Aksal pasiflikten çıkmak, arzusu, niyeti ve doğrusu istenilirse enerjisi göstermemektedir. Feyzioğlu ise, "partinin bir neferi gibi çalışmak pek sevdiği bir edebiyat cümlesi olduğu halde ne hislerini, ne de etrafını sarmış talihsiz kliği yenebilmektedir. Parti Feyzioğluna Genel Sekreter olarak muhtaç olmuştur, Feyzioğlu yan çizmiştir. Parti Feyzioğluna Grup Başkan Vekili olarak ihtiyaç duymaktadır, Feyzioğlu henüz ikinci sınıf bir genç adamı kendi adayı olarak ileri sürmektedir.

İşte bu sıradadır ki Nihad Erim, dikkati çeken iki çıkışım yaptı.

İade-i itibar yolunda

Hükümet Programının müzakeresi celsesinde Nihad Erim, Kıbrıs meselesinin en az kusurlu şekilde ancak İsmet Paşa tarafından halledilebileceğini söyler ve ancak onun bilgisinin, tecrübesinin ve tarihî şahsiyetinin dâvayı . kurtarabileceğini ifade edersen "Düşününüz ki, bunu ben söylüyorum" demiştir. Bunun altındaki kinaye, herkes tarafından anlaşılmıştır.

Ama Nihad Erim hakkında beslenilen hisler ne olursa olsun Kocaeli Milletvekilinin o konuşmasının bütün Meclis tarafından dikkat ve ilgiyle takip edildiği, aklı başında herkesçe tasvip edildiği bir gerçektir. Nitekim konuşmanın sonunda YTP nin basiretli Diyarbakır milletvekili, genç Adnan Aral "Bravo Nihad bey!" diye bağırmaktan kendisini alamadı. Nihad Erim sadece mantıklı ve sağlam yapılı sözleriyle değil, sesinin tonu ve oturaklı edasıyla da umumî heyet üzerinde müsbet intiba bıraktı. Nitekim o gün CHP Grupu kendisini hararetle alkışlarken bu hislerin tesiri altındaydı

Nihad Erim iki gün sonra, güven oyu konusunda Ahmet Tahtakılıç b;r çatlak ses çıkardığında, hemen orada seçilmiş bir Grup Sözcüsü olarak kürsüye geldi ve performansını tekrarladı. Gene güzel, inandırıcı ve tesirli konuştu. Nihad Erimin "CHP Grupu adına" konuşacağı Başkan tarafından bildirildiğinde Meclisin Muhalefete ait sıralarından "Oooo!" sesleri yükseldi. Buna, İktidar sıralarından gülüşler cevap verdi.

Her halde CHP Grupu o iki çıkışı müsbet karşıladı ve kendisini başarıyla temsil edecek bir kuvvetli hatibi bulmanın memnunluğunu yüreğinde hissetti.

Nihad Erim, oylama sırasında da tabiatıyla müsbet oy verdi. Zaten CHP Grupunun artık normal ve bütün haklarına sahip bir üyesi bulunuyordu. Onunla birlikte, bütün tafrasını atıp CHP ye yapışmış görünen Kasım Gülekle Avni Doğan da oylarını beyaz - müsbet - olarak kullandılar. Ama, Erimle değer olarak ayrı bir kategoride mütalea edildiklerini en iyi, Kasım Güleğe bakıp bir dinleyicinin sarfettiği söz ifade etti:

"— Rus manatı!"

"Rus manatı" Anadoluda; geçmeyen Çarlık Rusyası banknotlarına verilen isimdir.

Teşkilât açısından

İsmet Paşa Hükümetinin güven oyu almasının CHP bünyesinde yarattığı tesir iki oldu. Partinin, reform hareketlerine bir türlü başlamadığını görerek üzülen genç ve aydın kütleler yavaş yavaş silkinerek üzerlerindeki tozu atmaya koyuldular. Bunun engeniş tepkisi İstanbulda oldu. İstanbulun dinamik oldukları halde üzerlerine miskinlik çökmüş elemanları, İnönünün reformlar konusundaki konuşmasından itibaren canlandılar. Sık sık bir araya gelen bu zümre, şimdi en önemli merkez İstanbulda partiye bir çeki düzen vermenin hevesi, heyecanı içindedir. Bu ekibin karşısında, eski muhafazakâr, politikayı hâlâ "Menderes tipi politika" olarak anlayan katı kabuk vardır. Ama Hükümetin tutumu bu iki zümre arasındaki mücadelenin sonucunu tâyin edecektir.

İstanbul gibi diğer bir çok büyük merkezide de bir yeni ve taze hava CHP teşkilâtının üzerinde esti. Ankarada Guliver kendisini bağlayan, bağlan çözmeye başlamıştı. Ayağa' kalkıp da ilerledikçe, yepyeni ruhta bir CHP nin kendisini takip edeceği şüphesizdir.

C. H. P. Grup Başkan Vekili Çelikbaş
Düşmez kalkmaz bir Allah , galiba bir de Çelikbaş

Doğrusu istenilirse, bunun zamanı gelmiştir ve hattâ geçmek üzeredir bile sayılabilir.

İşin tehlikesi

Buna mukabil hükümetin bir CHP Hükümeti olmasının bir tek tehlikesi vardır. İlk iki İnönü Hükümeti, belki en fazla CHP lilerin zararına da olsa, partizan idareye kesin şekilde son yermiştir. Partizan idare ile "CHP islerin de haklı işlerini yapmak" arasındaki fark kıl payıdır. Şimdi, Hükümet CHP li olduğu için seçmenlerin tazyikinin milletvekilleri vasıtasıyla daha kuvvetli olarak duyulması mümkündür. Ama ölçünün kaçırılması, CHP nin itibarını bir anda zedeleyecektir. O bakımdan bu hafta çok Bakan ve aklı başında milletvekili öyle bir sahanın açılmaması gayretindeydl.

Hükümet

Bismillah!

(Kapaktaki lider)

Bu hafta Ankarada, bir çok devlet dairesinde, bir ay önceye nisbetle bambaşka bir hava esmektedir. Hava, İnönünün yeni genç Bakanlarının, bakanlıklara beraberlerinde getirdikleri havadır. Herkes heyecanlıdır, herkes bir şeyler yapmak istemektedir, herkes uyuşukluk ve pısırıklıktan şikâyetçidir. Reform kelimesi, şu anda Başkentte en çok kullanılan kelimedir.

Ancak, bu sadece bir başlangıç mıdır, yoksa her şey sonuna kadar böyle gidecek ve gerçekten devlet daireleri bir hamlenin içine girecekler midir, bunu kestirmek için zaman henüz erkendir. Kabine değişikliklerinde bu ekseriya böyle olmaktadır. Bakanlar yeni fikirler, dinamizm ve enerjiyle gelmektedirler, fakat şahsiyetlerinin bu vasıfları ile devlet dairelerinin klasik umursamazlığı arasındaki mücadeleyi hep ikinciler kazanmaktadır. Bakanlar sonda daima pes demektedirler ve onlar da çarkın içine kapılıp günlerini gün etmeye ve bir şeyler yapmaya çalışıyor görünmeye rıza göstermektedirler .

Haftanın ortasında bir gün bu husus kendisine hatırlatılan bir genç Batan azimle "Asla!" dedi.

Ama, "Evet, maalesef bizim akıbetimiz de o olacaktır!" demeyecekti ya..

Mamafih gerçek şudur ki Hükümet bir başından ötekine hızla sarsılmıştır ve bu yeniliği memleketin, milletin tamamı tutmakta, desteklemektedir. Bir başka gerçek, bu hükümetin başarısını veya başarısızlığını, her şeyden önce finansman kaynaklarının geliştirilmesi hususunun tayin edeceğidir. Zira reformların başında, vergi gelirini arttıracak reform gelmektedir.

Bir rapor ve ötesi

Üçüncü Koalisyon Hükümetinin kurulmasına tekaddüm eden günlerde Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarı Ziya Müezzinoğlu, Başbakan İsmet İnönüye 7 sayfalık bir rapor sundu. Dört günlük bir çalışmadan sonra Teşkilâtın İktisadi Plânlama Dairesi tarafından hazırlanan rapor sadece iki kopye olarak yazılmıştı. Bunlardan bir tanesi Müezzihoğlunda kaldı, diğeri İnönüye gönderildi.

Raporda Türkiyenin ekonomik durumu bütün çıplaklığıyla ortaya konuluyor, son üç yıl içindeki gelişmeler, vergi, kredi, para politikası, alınan sonuçlar tek tek ve kesin rakamlar halinde ifade ediliyor, bir takım ivedi tedbirler ileri sürülüyordu. Rapordan bir-iki gün önce İnönü, kuracağı hükümetin bir reform kabinesi olacağını açıklamıştı. İnönünün bu açıklamasından sonra da Maliye Bakam Ferit Me-

TEŞRİF ETMEYENLER — İngilterede, Meclise oy kullanmaya giden parlâmento üyelerinin otomobilleri itfaiye arabası muamelesi görür. Yani, trafik işaretlerini dinlemek âdetleri yoktur. Avam Kamarasında önemli konularda oylama olacağı günler vestiyer kapatılır. Temsilciler, şapka ve meşhur şemsiyelerini alıp tıkmasınlar diye..

Milletvekili, bu! Oy vermezse neye yarayacaktır, lütfen söyler misiniz? Siyasi terbiye bu olduğundan dolayıdır ki İngilterede bir avuçluk ekseriyet farkıyla iktidarlar beş yıl memleket idare ederler. Avustralyada ise tek farklı bir ekseriyet sapasağlam bir iktidar olarak görev yapmıştır.

Şimdi, herkese ilân ediyoruz: C.H.P. nin Bağımsızlarla kurduğu ve ne kadar çok oy alırsa memleketin o derece yararına bir durum yaratacak olan İnönü Hükümeti için güven oyunun verildiği celsede C.H.P. nin Mardin Milletvekili Vehap Dizdaroğlu ve Sinop Milletvekili Haşini Tan hiç bir ciddi mazeretleri bulunmadığı halde Meclise gelmemişlerdir, oylarını kullanmamışlardır.

Bütün C.H.P. lilerin bunu bilmelerini, bu iki ismi asla unutmamalarını istiyoruz. Bir gün ki, sadece C.H.P. bakımından değiil. milletin ve memleketin selâmeti, rejimin bekası için hayat-memat günüdür; o gün C.H.P. nin Mardin Milletvekili Vehap Dizdaroğlu ve Sinop Milletvekili Haşim Tarı "işlerinin çokluğu sebebiyle" yokturlar.

len Bütçe Komisyonunda bir konuşma yaparak - Bazı çevrelerde bu konuşma inanılmayacak bir açıklık örneği olarak kabul edilmiştir- bir takım radikal tedbirlerin alınması zorunluğundan bahsetti.

Böylece plânlı kalkınmanın iki ucu, Plânlama ve Maliye, "Reform" kavramı üzerinde birleşmiş- oluyordu. Ancak gerek reform ve gerekse sosyal adalet gibi kavramlar Üçüncü Koalisyon Hükümetinin temel felsefesini teşkil etmekle beraber, henüz yuvarlak sözlerden ibarettir ve asıl olan, bu kavramlardan nelerin anlaşılması gerektiği, yahut da bu hedeflere hangi yollardan erişileceğidir.

Bu yolardan ilki, geçen haftanın sonlarında Pazar günü. Maliye Bakanı Ferit Melen tarafından "Vergi Reformu" adı altında açıklandı. Melene göre, vergi reformunun esasını vergi adaleti teşkil edecektir. Yani vergi, sadece, kazancı belli dar gelirli vatandaştan değil, geliri ile doğru orantılı olarak, büyük paralar ciro eden serbest meslek erbabından da alınacak, Sert tedbirlerle kaçakçılık önlenecektir:

Daha önceki yılların vergi cetvellerine bir göz atıldığı takdirde kararın önemi kolayca anlaşılabilir. Meselâ, sadece 1962 yılında 129 bin 900 serbest meslek erbabı vergi mükellefi kazançlarını 1000 - 2500 lira arasında gösterilişler - Türkiyede milli gelirden fert başına düşen miktar 4 bin liradır. Basit bir hesapla ancak doğudaki bîr köyde en iptidaî hayat şartlan içinde yaşıyan bir kimse 1200 lira para kazanmaktadır - ve ancak 719 lira vergi ödemişlerdir. Kazançlarını, 2500 - 7500 lira arasında göstermiş bulunan 88 bin 719 mükellef ise 2064 lira vergi ödemişlerdir. Rakamlar gerçekten komiktir. Bu da kontrol sisteminin zayıflığından, vergi dairelerindeki tarifi imkânsız keşmekeşten ileri gelmektedir. Bugün için vergi dairelerine yeni bir hava, yeni bir düzen getirmek imkânsızdır. Bu uzun vadeli çalışmalara ihtiyaç göstermektedir. Şimdilik yapılması gereken tek şey, esasen bozuk ve aksak olan vergi kanunlarını yeniden ele almak ve Türkiyenin gerçekler ne göre bunlara bir şekil, bir düzen vermektir.

Kanunların amacı

Maliye Bakanlığında hazırlanan, vergi kanunlarının bir diğer amacı da. 1964 yılı bütçesinin 900 milyon lirayı bulan açığını kapatmaktır. Bunun 600 milyon liralık kısmı vergiler, geriye kalan 300 milyon lirası ise iç istikraz yolu ile karşılanacaktır.

Bakanlıkta hazırlanan vergi reform kanunlarının önemli bir kısmı Zirai Kazançlar Vergisi ile ilgilidir. Yeni. kanuna göre mükellef sayısı 20 binden 60, bine çıkarılacak, böylece yılda 200 milyon liralık gelir sağlanmış olacaktır. Zirai Kazançlar Vergisinde yapılacak değişikliklerle işletme büyüklüğünde limit üçte bir oranında indirilecek, yıllık ciro için 40 bin lira yerine 25 bin lira kabul edilecek ve o bin liralık kazanç muaflığı da değiştirilerek yeni asgari ümit 3 bin lira olarak tesbit edilecektir. Özellikle bu son husus daha önceki yıllarda çok is-

İsmet İnönünün *genç* Kabinesi
***Akıl** yaşta değil baştadır ama, enerji de gençliktedir*

tismar edilmiştir. Vergi daireleri, bir işletmede kazançları 5 bin liradan yukarı olmamak üzere pek çok ortakla birden karşılaştıklarından, bunlardan vergi tahsili imkânsız hale gelmiştir. Yeni kanun ise 3 bin liralık kazanç limitini tek tek ortaklar için değil, bütün işletmeye tanıyacağından, kanunun bu aksak tarafı da böylece giderilmiş olacaktır.

Hazirlanan kanunların bir kısmı da vergi kaçakçılığını önleme amacıyla kaleme alınmaktadır. Şimdiye kadar kurulmuş olan ortalama kâr esasi ve gider sistemi gibi klâsik sistemler muhafaza edilmekle berabsr. "izah *ve* İspat" adıyla yeni bir sistem daha uygulanacaktır. Buna göre. mükellefin. vereceği vergi, beyanname, verirken ortalama' kâr esasına göre tesbit edilecek ve ayrıca inceleme; sırasında da kendisinden, yaptığı şahsi masrafları sorulacaktır. Bu masraflar, mükellefin gösterdiği kazançla karşılanamıyacak kadar büyük olduğu takdirde, mükelleften, ortalama kâr esasına göre limit miktar üzerinden vergi alınacaktır. "İzah ve İspat" sisteminden sadece zarai kazançlar muaf tutulacaktır. Bu vergide mükellef için dönüm adedî ve mahsul çeşidine göre asgari vergi tahsil edilecektir.

Ayrıca gene kaçakçılığı önlemek üzere yeni Diş Ticaret rejiminde de bazi değişikliklere gidilecek, şimdiye kadar uygulanmakla olan "fabrikanın kapasitesine göre döviz tahsisi" sistemi bir yana bırakılarak, istihsal vergisi esas alınacaktır. Hukukî ye idari tedbirler, vergi dairelerinin reorganı—zasyonu, itiraz komisyonlarının kurulması ve hesap uzmanlarının çoğaltıl - ması da almacak diğer tedbirlerdir.

Halen mevcut yergilerden zam görecek olanların başında vasıtalı vergiler gelmektedir. Bunların yanısıra, Bina Vergisi üzerindeki Milli Savunma Vergisi üçte bir oranında artırılacak, belediye hudutları içindeki arsalar bugünkü rayiç üzerinden, yeniden değerlendirilecektir.

Öte yandan Maliye Bakanlığında bir temayül de tekel maddelerini Gider Vergisi içinde mütalâa etmektir. Ayrıca Gider Vergisi kanalıyla bazı sanayi maddeleri- halı ipliği ve montaj faaliyetleri gibi - himaye edilecek ağır kara nakil vasıtalarının vergilerine zam yapılacaktır.

Maliye Bakanlığına göre bütün bu tedbirler realize edilebildiği takdirde 900 milyon liralık açığın kapatılması yeni yergi koymadan mümkün olabilecektir. Melen bu konuda hayli iyimser görünmekte ve hattâ 300 milyon liralık iç istikraza dahi lüzum kalmayacağı kanâatini taşımaktadır. Ancak bu reform hareketlerinin gerçekleşebilmesi herşeyden çok kanunların Parlâmentoda iyi sözcüler tarafından dişe diş bir mücadeleyle savunulmasına ve enerjik bir Hükümete ihtiyaç göstermektedir.

İşte İnönünün. Gençler Kabinesini kuruşunun nedenlerini de burada aramak' lâzımdır.

İflas eden adam

Ekrem Alicanın YTP Grupunda, İnönü Hükümetinin desteklenmesini isteyen istikametteki konuşması siyasî tarihimize bir vesika olarak geçecektir. Bir liderin, memleket menfaatlerini göz önünde tutarak bir başkasının kurduğu kabineye güren oyu verilmesini kendi partisinden talep etmesi görülmemiş bir hadise değildir. Görülmüştür ve asil bir hareket-tir.

Ama Ekrem Alican İnönü Hükümetinin desteklenmesini bunun için istememiştir. Hattâ memleketin bir dar vaziyette bulunduğunu, daha fazla hükümet siz kalamayacağını da kaale almamıştır. Söylediği şu olmuştur: "Aman adam sorum luluktan kaçmak istiyor. Baksanıza. Meclisteki konuşmasıyla adetâ ken disine oy verilmemesini sağlamıyn çalışmıştır. Ama. öyle yağma yok. Takasına yapışalım ve bırakmaya hm. Sorumluluktan kaçamasın. Onun için güven oyu. verelim!",

Ekrem Alican
Yokuş aşağı!

Tıpkı AP kendisine koalisyon teklif ettiği zaman "Koalisyona girelim ve AP balonunu patlatmaya çalışalım" dediği gibi.. İnönü. Program Müzakerelerinin ilk gününde partiler kendisi karşısında birleşmiş göründükleri zaman, hiç bîr müdanahasının bulunmadığını ifade için "Birleşirsiniz ve Hükümeti kurarsınız" demiştir. Her halde bu sırada içinden de ilâve etmiştir :

"— Bu sırada, birbirinizin balonunu patlatmaya da gayret edersiniz!"

Ama lâtife bir yana bırakılacak olursa, son davranışlarıyla Ekrem Alican, devlet adamlığı bir tarafa, bir siyasi şahsiyet olarak da kendi idam fermanını imzalamıştır. Her hangi bir topluluğa, sadece ona içerden bomba koymak için gireceğini bildiren bir politikacının alacağı not, meselâ Osman Bölükbaşının bu milletten aldığı nottan başka şey olmayacaktır ve Ekrem Alicana ciddi bir lider olarak artık hiç kimse bakamayacaktır. Tabit, talihsiz TCP nin başında bulunduğu müddetçe protokol ve umumi usûller icabı bir lider olarak arz-ı endam edecek, o muameleyi görecektir. Fakat kendisine daima balon patlatıcı" gözüyle bakılacağını ne kendisi ha tırdan çıkarmalıdır, ne de partisi. Ve bu partinin bu lider elinde ufalana ufalana tamamile göçüp gitmesi hiç kimseyi şaşırtmamalıdır.

Politika her halde her şeydir. Ama mutlaka. Ekrem Alicanın misalini verdiği zihniyet, ruh haleti ve davranış değildir. Bir "profesyonel sabotajcı" damgasıyla insanın kendisini damgalaması şimdiye kadar, kimseye fayda getirmemiştir.

Bundan sonra getirmesi ihtimali de pek zayıf bir ihtimaldir!

Sıvalı kollar

Haftanın içinde bir gün, Sıhhiyedeki Sağlık ve Sosyal - Yardım Bakanlığının makam odasında bu gençlerden biri. Dr. Kemal Demir, son derece heyecanlı, fakat enerji dolu, Bakanlığı ile ilgili, meselelere nüfuz etmeğe çalışıyordu. Dr. Kemal Demir. İnönü Hükümetinin ümit verici elemanlarındın biridir.

L. Yurtoğlu — K. Demir — M. Erteni
Yeni ağıza yeni taam

Dr. Demir, Güven Oyu alır almaz, çok iyi bildiği Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına geldi. İlk iş olarak, Bakanlıktaki yerini kurtarmış Müsteşar Nusret Pişekle bir istişarede bulundu. Pişek, Bakanlığın son durumu hakkında genç Bakana izahat verdi.

Yusuf Azizoğlu, işleri yarım kalmış bir Bakanlık, har vurulup harman savrulmuş bir sosyal yardım fonu bırakmıştı. Bakanlığın her kademesinde çalışan kıymetli elemanlar bu bakımdan yeni Bakanı sevinçle karşıladılar. Demir, ilk iş olarak sosyalizasyon meselesine el attı. Ortada, Plânla mutabakat halinde bulunan bir pilot projeden başka bir şey yoktu. Oysa Demir, sosyalizasyona paralel olarak, köy kalkınması dâvasını da kafasına koymuştu. Koruyucu hekimlik müessesesinin geliştirilmesiyle, doktorun köye girmesini arzuluyordu.

Kemal Demir, haftanın ortasında kendisini ziyaret eden bir AKİS muhabirine şöyle dedi:

"— Sosyalizasyon meselesi Plâna paralel olarak halledilecektir. Peki, biz zaman almaz mı? Elbette ki bu uzun müddet içinde memlekette sağlık dâvasını tezelden halletmek gerekir. Bunun için kafama şunu koydum ; Köye doktoru sokacağız.".

Bunun nasıl olacağını da Bakan şöyle açıkladı: Evvelâ Meclis Bütçe Komisyonunda bulunan Tazminat Kanunu Meclisten geçecektir. Bu, ilk merhaledir. Ondan sonra Sıtma Savaş Eradikasyonuna hız verilecektir. Her vilâyette ekipler vardır. Bunlar takviye edilecek, mahrumiyet bölgeleri dikkate alınarak "Gezici Hekim" müessesesi geliştirilecektir.

Demir, bu konuda:

"— Her köye hekimin girmesi için şöyle bir çare buldum: Köylerden bir oda isteyeceğiz. Gezici hekim, haftanın muayyen günlerinde oraya uğrayacak ve koruyucu hekimlik vazifesini yerine getirecek" diye ilâve etti.

Yeni Sağlık Bakanımın başının çok dertli olacağı şimdiden anlaşılmaktadır, İlk İcraat devresi Veremle Savaş Haftasına rastlayan Demir, bir radyo konuşması yaparak, bir takım gerçekleri halkoyuna sundu : Halihazırda Türkiyede tam 750 bin veremli vardır ve bunların çoğu hasta olduklarım dahi bilmemektedirler.

Demir, önem verdiği bu konuda kendisine yardımcı olabilecek dirayetli bir de Verem Savaş Genel Müdürü buldu: Hamdi Açan.

Boş saat yok!

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı koltuğunda oturmakta bulunan genç Kemal Demirin karşısına çıkan bir başka mesele de doktorların "full-time" dedikleri çalışma sistemidir. Demir, bu konuya el atınca altından çapanoğlu çıkacağım sezdi. Zira "full-time" sistemiyle çalışılan hastanelerde doktorun bütün mesaisini çalıştığı konuya hasretmesi gerekmektedir. Elbette, dışarda işi tıkırında olan pek çok doktor buna rıza göstermeyeceklerdir. Fakat Tazminat Kanunu ile doktor tatmin edilirse mesele kalmayacak ve böylelikle bir mühim dâva olan doktorsuzluk kısmen halledilecektir. Üstelik bu, bir kanun meselesidir ve ancak çalışma sistemi yönetmeliklerle düzenlenecektir.

Dr. Demir, Sağlık hizmetlerinde yapmayı düşündüğü yenilikler için tedbirleri şöyle sıralamaktadır :

D Halihazır sistemi reorganize etmek ve eldeki imkânlarla daha çok hizmet görmek;

2) Koruyucu Hekimlik müessesesini kurarak işler hale getirmek ve sağlık hizmetlerini lâfla değil, icraatla köye sokmak...

Bununla ilgili olarak, elde bir pilot proje bulunmaktadır. İlk ağızda Muş pilot bölgesinden sonra Kars, Ağrı, Van, Hakkâri ve Bitliste Sosyalizasyon Programı ile ilgili binalar bitmiş ve 1964 içinde hizmete girecek duruma getirilmiştir. İkinci kısımda projeye alınan bölgeler Erzurum, Erzincan, Siirt, Diyarbakır, Mardin ve Urfa bölgeleridir. Bu bölgelerde 1964 yılı içinde yatırıma başlanacak ve Plâna paralel olarak sosyalizasyon gerçekleştirilecektir. 1964 yılı için Hükümete sunulan ve Bütçe Encümenine hayale edilen câri masraf yekûnu 9 milyar 828 bin 180 liraya çıkmıştır. Asıl kabarık rakam, sosyalizasyon bölgelerine yapılacak yatırım masraflarıdır ki bu da 51 milyon 540 bin lira tutmaktadır. Bu

para ile 1964 yılı içinde tam 171 adet Sağlık Ocağı faaliyete geçecektir.

Kemal Demir, sağlık hizmetleri konusundaki fikirlerini şöyle özetledi:

"— Sağlık hizmetleri sadece hastahane yapmakla halledilemez. Sağlığa uzanan yol eğitimden de geçer. Bu nun için biz bilhassa Bayındırlık Hakanlığı ile koordine çalışıyoruz. Ben köye hastahane yaparken, o yol yapacak. Yol okulu, okul suyu ve elektriği getirecek. Hepsi birleşince, sağlık dâvası halledilecek."

Genç Bakanın bir başka tasavvuru da şudur: Hastanelerde fakir hastaların gördüğü muamele yürekler paralayıcıdır. Fakirlik ilmühaberi' formalitesi suiistimale yol açmakta, asıl fakirin yatak bulması güçleşmektedir. Bunun çaresi, hastanelerdeki yatak sayısını artırmak ve bir de, müesseseyi yenilemekle bulunabilir. Müessese de ancak şöyle yenilenebilir : Hastanelerdeki paralı yatak ücretleri arttırılır ve fakirlik ilmühaberi meselesi eminn ellere tevdi edilir.

Demir, bu tasavvurunu gerçekleştirebileceğinden pek emin değildir ama, bir defa denemeyi kafasına koymuştur.

Tarım Bakanlığında

Haftanın içinde bütün Bakanların çalışma odalarındaki ışıklar geç vakitlere kadar yandı. Politik hayata yeni girmiş enerji dolu bu genç adamlar, bu kabinenin bir Reform Kabinesi olduğuna inandılar ve kolları sıvadılar.

Tarım Bakanı Turhan Şahin, bu enerjik Bakanlardan biridir. Kendisini makamında arayan ve tebrik etmek isteyen arkadaşları, Özel Kalemden hep ayni cevabı alıyorlardı.:

"— Beyfendi Genel Müdürlerle toplantıda, efendim..."

Hakikaten Şahin de diğer arkadaşları, gibi kolları tam manasıyla sıvadı. Aslında, bu, CHP Grupunun sivrilmiş genç elemanlarına verilmiş büyük bir şanstır. Eğer onlar başarı kazanamazlarsa, ümitler suya düşecektir.

Turhan Şahin, Hükümetin vaadettiği en büyük meselenin halline memur edilmiştir. Toprak Reformunu, kısa boylu, sevimli, mahcup tavırlı bu genç Bakan halledecektir. Şahin, işe evvelâ. Bakanlığın çeşitli kademelerindeki memurlardan ön-bilgi istemekle başladı. Beyanat vermekten, yanlış bir adım atmaktan kaçındı. Konuyu önce kendi inceleyecekti. Bakanlığa oturduğu günden bu satırların yazıldığı ana kadar Şahinin bütün vakti, gündelik işleri yapmak ve Bakanlık mensuplarıyla tanışmakla geçti.

Bir başka sportmen

Reformcu İnönü Kabinesinin bir başka genç elemanı da, Sanayi Bakanlığının bir odasında • işe başlayan Hüdai Oraldır. Oralın başında bulunduğu Bakanlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıdır. Ama bu Bakanlığın henüz teşkilâtı belli değildir. Hangi müessesenin bu Bakanlık teşkilâtı içinde kalacağı, hangisinin, Muammer Ertemin başında bulunduğu Sanayi Bakanlığında bırakılacağı kesinleşmemiştir.

Hüdai Oral, haftanın içinde birgün bir AKİS muhabirini makamında 'kabul etti ve ona tasavurları hakkında bilgi verdi

Hüdai Oral, 1961 de Denizli milletvekili seçilmek suretiyle başladığı Parlâmento hayatında işine ciddiyetle bağlı, tuttuğunu koparır, başarılı bir eleman olarak tanınmıştır. Onun Meclis Adalet Komisyonunda sözcü ve

H. Oral

Genç Bakanlar Hakkında

A. İhsan Göğüş

İsmet Paşa, bir defa daha, Kabinesine çok sayıda genç Bakan almış bulunuyor. Böyle, bir tecrübe İsmet Paşanın Cumhurbaşkanlığı zamanında, 1946 - 50 arasında yapılmıştır. Hasan Saka Hükümetinden itibaren Bakanlık koltuklarına oturan genç devlet adamları bilhassa Şemseddin Günaltay Kabinesine kendi şahsiyetlerinin damgasını vurmuşlardır ve bu kabine bugün hâlâ bir nevi hasretle aranmaktadır. Sonradan, demokratik rejimin türlü çalkantıları arasında o Bakanlardan bir kısmı kıymetli devlet adamları olarak kalmıştır, bir diğer kısmı, çaplan yetmediğinden ufalanıp gitmiştir. Bugün bir fırsat, yeni İsmet Paşa Kabinesinin genç Bakanlarına verilmiştir.

Genç Bakanları bir büyük tehlike beklemektedir. Bunlarda memleketin aradığı vasıf dinamizmdir. Ancak, dinamizm ile işgüzarlığın hududu müşterektir. Adımlar iyi atılamayıp ta bu hudut aşıldığı takdirde, ihtiyatsız Bakanı bekleyen gülünçlüktür. Siyaset hayatında ise biç bir şey, insanı gülünçlükten daha iyi öldürmez.

Eskilerin bir lâfı vardır: «Paşa insanı vezir de eder, rezil de ..» Bugün politika hayatında paranın rolünü Basın oynamaktadır. Gazete haber peşinde bir organdır. Haberi alınca, verir. Bu bakımdan, genç Bakanların ihtiyatlı konuşmalarında, daha başına geçtikleri teşkilât hakkında pek âz bilgi sahibiyken onu bunu söylememelerinde çok fayda vardır. Zira, olmayacak şeyler ciddi, ciddi ortaya atıldı mı. ipsiz sapsız sözler demeç diye yayınlandı mı, duman satıp zengin olmak ve memleketin bütün dertlerini böylece halletmek projeleri Bakanlara atfedildi mi, bu Bakanlar bunun altından bir daha kalkamazlar. Manasız sözleri bir doğu çıbanı gibi suratlarına yapışır ve bir daha çıkmaz. O bakımdan ağır başlılık, bilhassa işgüzarlığın sevimsizliğinden uzak kalmak, ama dinamik bir insan intibaını herkese vermek bugünün genç Bakanları için en ziyade dikkat edilecek husustur.

Madalyanın bir de tersi vardır. Son iki İsmet Paşa Hükümeti kadar umumî efkârla münasebeti düzensiz, propaganda nedir bilmez, yaptığım söylemekten âciz bir hükümet belki de bütün Cumhuriyet tarihinde görülmemiştir. Halbuki bugün, rejim ister açık, ister kapalı olsun, her hangi bir iktidarın umumî efkârla münasebet kurmadan devam etmesine imkân ve ihtimal yoktur. Genç Bakanlar bu konuda bilgili ve basiretli davranışlarıyla çok faydalı olabilirler. Bakanlıklarına ait faaliyetleri, yaldız merakına- kapılmadan, halkın artık «palavra yutmadığımı», ama aydınlatılmak istediğini bilerek aksettirirlerse. doğru ve açık konuşurlarsa, iyi taraflarla birlikte güçlükleri de bildirirlerse, Basına kapılarını açık tutarlar, ama lâubaliliğe düşmezlerse bu İsmet Paşa Kabinesinin son Günaltay Kabinesine nazire yaratmasına hiç bir mâni yoktur.

başkan olarak yaptığı çalışmalar, özellikle birçok temel kanunların - bu arada Kat Mülkiyeti, İcra ve İflâs, Yüksek Hakimler Kurulu teşkili kanunları gibi kanunların - metinlerinin yazılıp hazırlanmasındaki çalışmaları daima hatırlanmaktadır. Af Kanunu münasebetiyle Yassıada mahkûmlarının suiitimâl iddialarıyla ilgili dosyalarını baştan aşağı inceleyerek, âdeta ezbere, en ince ayrıntılarıyla hatırlaması da onun bazı çevrelerde takdir ve dikkatle izlenmesini sağladı. "Reformcu" özelliği hâkim gelen bir kabinenin Kurulması ve bunun daha çok gençlerden meydana gelmesi durumu ortaya çıkınca da bu başarılı gencin kabineye alınması akla ilk gelen konu oldu.

Oral, bir teşkilâtı - hele böyle, dünyanın sayılı teşekküllerinden birisi haline gelecek olan bir bakanlığı- kurmak görevinin omuzlarına yüklenmesine, sorumluluk duygusuna sahip bir insan olarak sevinmektedir. Oral evlidir. İkisi Kolejde, biri ortaokulda okuyan üç çocuğu vardır. Boş zamanlarında müzikle uğraşmayı, saz veya akordiyonla memleket türküleri çalıp söylemeyi pek sever. Şimdi vakit bulamamaktaysa da onun Lise çağlarını bilenler. Oralın 100 ve 200 metrede Bölge birincisi olduğunu hatırlamaktadırlar...

Yeni organizasyon

Sanayi Bakanlığının Enerji Dairesi, Elektrik İşleri Etüd İdaresi, Etibank. Bayındırlık Bakanlığından Derlet Su İşleri ve İmar ve İskân Bakanlığına bağlı İller Bankası yeni kurulan Enerji Bakanlığının çatısı altında birleşmektedir. Diğer yandan da "Tabii Kaynaklar" olarak Su, Kömür ve Petrol ile ilgili bütün teşekküller, bu aradı MTA Enstitüsü, Petrol Dairesi, Türkiye Petrolları Anonim Ortaklığı, Türkiye Kömürleri İşletmesi hattâ Tarım Bakanlığından Toprak-Su Genel Müdürlüğü de bu yeni büyük teşkilatın çatısı altında toplanmaktadır.

Özellikle enerji İşlerindeki türlü sürtünmeler. girişimler ve görev tecavüzleri yüzünden birtürlü eksik olmayan "sen-ben" kavgalarına artık "paydos diyecek muktedir ve yetkili bir Bankana sahip olmak, tartışmakla vakit kaybetmektense iş görmeyi ve geç kalmış vatanın geç kalmış "Kalkınmasının bir an önce gerçekleştirmeyi gönülden isteyen mühendislerin çok hoşuna gitmiştir. Uzun yıllardanberi çalıştığı halde çeşitli projelerde birçok hatalara düşmekten kurtulamayın E. İ. E. İdaresinin, asılında en üstün yetkilerle ve geniş bir kontrol imkanıyla techiz edildiği hâlde bir türlü bu görevini başaramayan Sanayi Bakanlığı Enerji Dairesinin, enerjinin tâ Kendisiyle uğraştığı hâlde şunu bunu gocundurmaktan korktuğu için teşkilâtına göreviyle orantılı bir şekil veremeyen ve bu yüzden gayretleri semeresiz ve teşkiltâı da kısır durumda kalan D.S.İ. nin, lindeki sınırlı sermayeye rağmen boyundan büyük işlere girişerek paraların tükenmesiyle yarıyolda kalıveren İller Bankasının bu aksak durumları da bu arada ele alınacak yepyeni organizasyon şemaları ve yepyeni çalışma nosyonları sayesinde bir düzene girecektir. Herhalde önümüzdeki günlerde Meclise sevkedilecek olan yeni

Ferit Melen
Reform yolunda

Bakanlığa ait "Merkez Teşkilat Kanunu" birçok "hayırlı" havadisler getirecektir.

Kaya gibi

İnönünün başında bulunduğu Üçüncü Koalisyon Hükümetinin güven oyu alması, AP liler için tam bir sürpriz oldu. Her ne kadar İnönünün başında bulunduğu bir hükümetin güven oyu alabileceğine kaani idiyseler de, gene de bu güven oyunun, ancak kıl payı farkla alınmasını arzu ediyorlardı.

Geçen haftanın sonunda. Cumartesi günü Meclis, alışılmamış şekilde kalabalıktı. CHP, teşkilâtın her kademesine emir vererek, dışarda bulunan milletvekillerinin Meclise gelmelerini istemişti. Nitekim hasta olanlar, felçli bulunanlar ve güçlükle yürüyebilenler dahi, güven oyu için son derece hassas davrandılar ve Meclise geldiler. Kuliste o gün CHP nin tam kadroyla bulunacağı katiyetle söyleniyordu.

Saat 10.45 de Başbakan İsmet İnönü Meclisin büyük kapısından girdi. Kolunda Tabii Senatör Osman Köksal vardı. Az geriden Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatör Sadi Koçaş geliyordu. Başbakan İnönü, Osman Köksal ile birlikte, konuşa konuşa, AP lilerin kulis yaptıkları koridora doğru ilerledi. Köksal burada Başbakandan ayrıldı. İnönü, Bakanlar Kurulu sıralarına en yakın düşen kapının yanındaki kanapeye otundu. Yalnızdı. Cebinden küçük, siyah kaplı bir takvimli defter çıkardı ve son derece sâkin bir şekilde, bir takım notlar aldı. Başbakanın ilk defa kendi kısımlarında oturduğunu gören AP liler pek hayret ettiler. Nitekim bir AP li milletvekili. Milliyet gazetesi muhabiri Orhan Tokatlıya şöyle dedi:

"— Paşa burada ilk defa oturuyor. Galiba oyları hesaplıyor"

A.P. li milletvekiline kulak veren olmadı. Zira o sırada hemen herkes Başbakanla meşguldü. Birkaç açıkgöz fotoğrafçı, İnönünün nefis birkaç pozunu yakaladılar. Az sonra, İnönünün bulunduğu yer hayli kalabalıklaştı. İnönü garsonu çağırdı ve kendisine bir çay ısmarladı. Birkaç dakika sonra da CHP li milletvekilleri İnönünün etrafında toplandılar. Çok geçmedi. Özel Kalem Müdürü Necdet Calp geldi.

Saat 11'e 5 kala Meclisin zilleri çalmağa başladı. Milletvekilleri, nâdir görülen bir çoklukla salona dolmağa başladılar. O sırada salonda yayılan hava şuydu: İnönü Hükümeti güven oyu alacaktı ama, çok az bir farkla Nitekim AP li Halim Aras, bunu şöyle ifade etti:

"— Paşa güven oyu alacaktır ama, ancak 5-10 farkla... Bu da istikrarlı hükümet» için kâfi değildir."

Fakat tahminlerin hilâfına Paşa, 225 oyla salt çoğunluğu bile aştı.

Saat tam 11'de Başkan Fuat Sirmen oturumu açtı. Saat 11.25'de çekilen kura sonucunda Niğde ilinden oy verme muamelesi başladı.

Oy vermeye gelenler arasında. CHP nin, bir müddet evvel kısmî bir felç geçirmiş, güçlükle yürüyen milletvekili Ali Rıza Ulusoy da vardı. Başbakan, bu milletvekiline özel bir ilgi gösterdi ve bir ara Bakanlar Kurulu sırasından kalkın, kendisine "hoş geldin" dedi.

KIBRIS OLAYLARI

Kıbrısta türklere ateş eden bir yunanlı birlik
Tut papaz sakalından

Konferans

Silâhtan söze

Bundan beş yıl kadar önceydi. Zürih ve Londra andlâşmaları imzalanan çok olmamıştı. Türk ve yunanlı uzmanlar, Adada, bu andlaşmalar gereğince Kıbrıs Anayasasını hazırlamak için geceli gündüzlü çalışıyorlar, her maddenin üzerinde kılı kırk yararcasına durarak çetin pazarlıklar yapıyorlardı. Anayasaya girecek en önemli konulardan biri de, Adadaki türk topluluğunun haklarıydı. İşte tam bu konunun konuşulduğu sıralarda bir gün Anayasayı hazırlamakla görevli komisyondaki bir türk temsilcisine, Makariosun kendisini görmek istediğini söylediler. Kıbrıs Rumlarının lideri, temsilciyi, Lefkoşe civarındaki karargâhında kabul edecekti.

O günleri Kıbrısta yaşayanlar, Makariosun bu karargâhını çok iyi hatırlayacaklardır. Bu, eski zamanlardan kalma, fakat oldukça bakımlı bir Ortodoks kilisesldir. Makarios, Kıbrıs rumlarının 1955 yılından başlayarak giriştikleri kanlı Enosis hareketini, dinsel cübbenin altına gizlenerek, bu kiliseden yönetmiştir. Bu bakımdan, komisyondaki türk temsilcisi, Makariosla buluşmak üzere kiliseye giderken nasıl bir yere gittiğini çok iyi biliyordu.

Temsilciyi bir bekleme odasına aldılar ve kendisini orada bir kısa süre yalnız bıraktılar. Odanın duvarlarında haçlar ve dinsel resimler vardı. Kenarda bir de divan duruyordu. Divanın yanından çıkmış bir boru temsilcinin garibine gitti. Ne olduğunu anlamak için eğildi. Bir tüfekti. Divanın altı, bir baştan ötekine silahla doluydu.

Türk temsilci, Makariosun kendisini niçin davet ettiğini anlayarak güldü. Bu hazırlığı gözleriyle görmesi istenmişti. Makarios demek istiyordu ki: "Anayasayı doğru dürüst hazırlarsanız, hazırlarsınız. Aksi halde silâhların tekrar patlayacağım biliniz."

Bu haftanın başlarındaki Salı günü, Ankarada, Cumhuriyet Hükümeti 13 Ocakta üçlü olarak başlayıp 16 Ocaktan itibaren beşli devam edecek Londra Konferansında Türkiyeyi temsil edecek heyetimize verilecek talimatı hazırlamak üzere toplandığında bu hatıranın ışığından faydalandı.

"Oturup konuşalım"

Konferans teklifi, ingilizlerden geldi. İngiltere önce, toplantı tarihi olarak 10 Ocağı ileri sürdü. Türkiye buna itiraz etti. Adada henüz sükûnet tam olarak iade edilmemişti. Kıbrısta silâhlar patlarken Londrada ne konuşulacaktı? Önce, Adada asayiş sağlanmalıydı. Bu husus, son günlerde Ankaranın en meşgul adamlarından biri olan İngilterenin sevimli ve zeki yeni Büyük Elçisi, Sir Denis Allene bildirildi.

İngiltere tavsiyeyi makûl karşıladı. Adadaki ingiliz birlikleri daha tesirli olmak için ellerinden geleni yapacaklardı. Londrada 13 Ocakta Türkiye, Yunanistan ve İngiltere temsilcileri buluşup istişare edebilirler, Beşli Konferans da 16 Ocakta başlayabilirdi. Türkiye muvafakat cevabı verdi.

Türkiyeyi Konferansta, Dışişleri Bakam Feridun Cemal Erkinin başkanlığında. Dışişlerinin Kıbrıs konusuyla en ilgili elemanları temsil edeceklerdir. Bunlar, Genel Sekreter siyasi yardımcısı Halûk Bayülken, Kıbrıs Dairesi Umum Müdürü Turhan Tuluy, Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri ve Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Suat Bilge - Kıbrıs Anayasası çalışmalarına türk temsilci olarak katılmıştır-. Genel Kurmay Başkanlığı Harekât Dairesi Başkanı Tuğgeneral Turgut Sünalptır - Kıbrıs Alayının Komutanı olarak görev yapmıştır -. Ayrıca, Londra Büyük Elçisi Zeki Kuneralp, NATO nezdindeki daimi delegemiz Muharrem Nuri Birgi ve Belgrad Büyük Elçisi Orhan Eralp "yardımcı kuvvet"

Feridun Cemâl Erkin vazife başında
Anam beni bugün için doğurdu!

olarak hazır bekleyeceklerdir. Heyette bizim Kıbrıs Büyük Elçimiz yoktur. Zaten, Ticaret Bakanlığı Müsteşarlığından o göreve atanan bu zatın - İngilizce de bilmemektedir- nasıl olup da böylesine önemli- bir mevkie getirildiği adetâ meçhuldür.

Türkiyenin durumu

Adadaki türklerin katliama uğramış olmasına, türk kamu oyunun alabildiğine incitilmesine rağmen, Türkiye, işin başındanberi Kıbrıs meselesinin barışçı yollardan çözülmesi için çalışmıştır. Bu amaçla hareket eden Hükümet bir taraftan Kıbrıs türklerinin korunması için andlaşmaların kendine verdiği hak ve yetkilere dayanarak gerekli tedbirleri alırken, öte taraftan ingiliz ve yunan hükümetlerini devamlı olarak işbirliğine çağırarak meselenin biran önce barışçı yollardan çözülmesi için harekete geçilmesini sağlamak istemiştir. Bu yoldaki çağırıların ilk sonucu Adada alınan ortak üçlü tedbirlerse, ikincisi ve en önemlisi de toplanacak olan bu milletlerarası konferanstır.

Toplantılar sırasında herkesin kendine göre bir hava çalacağından şüphe edilmemelidir.

Bir kere, son olaylarla Zürih ve Londra andlaşmalarının Türkiyeye sağladığı hakların kâğıt üzerinde kalmayacağım anlayan rumlar, bunlardan kurtulmak için büyük gayret harcayacaklardır.. Fakat üç taraflı bir milletlerarası andlaşmanın ortadan kaldırılması kolay değildir. Buna İngiltere yanaşsa bile Türkiye sonuna kadar karşı duracaktır. Bu bakımdan, bir Kıbrıs gazetesinin de hafta içinde yazdığı gibi, Kıbrıslı rumların bu konferanstan bekleyebilecekleri en iyi sonuç, Türkiyenin Kıbrıs işlerine tek başına müdahale etmeyeceği yolunda bir teminat koparmaktır. Buna ek olarak Makarios, türklerin Anayasada kayıtlı haklarında, bu arada Türk Devlet Başkam Yardımcısının ve Kıbrıs Meclisindeki türk temsilcilerinin türklerin çıkarına aykırı buldukları kanunları vetolamak hakkında kısıntılar yapmak da isteyecektir.

İngiltereye gelince, Londra Hükümetinin en büyük endişesinin Kıbrısın durumuna, nasıl olursa olsun, en kestirmeden bir çözüm yolu bulmak olduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan rumlar ve türklerden karşılıklı tavizler koparmaya çalışacaktır. Geçen hafta sonunda Kıbrıstan Londraya dönen İngiliz Sömürgeler Bakam Duncan Sandys, İngilterenin Kıbrısta ilelebet bekçilik yapacak durumda olmadığım söyleyerek iki tarafın en kısa zamanda anlaşmaları gereği üzerinde durmuştur. Bu da gösteriyor ki İngiltere elini, eninde sonunda, bu kızgın demirden çekmek niyetindedir.

Kararlı bir hükümet

Türkiyenin Londra Konferansında tutumunun ne olacağım tahmin etmek için kâhin olmaya lüzum yoktur. Hükümetin bugün, üstelik gerekli müdahaleyi yapmış bulunduğu nalda memleket içinde nasıl bir tazyik altında tutulduğu kimsenin meçhulü değildir. İnönü bunlara mukavemet edecek kadar kuvvetlidir. Ama hiç bir hükümetin Türkiyede, Kibrisin bugünkü statüsünden daha elverişsiz bir statüyü memlekete kabul ettirtmek kudreti yoktur.

Bir kere Türkiye için, Londra ve Zürih andlaşmalarının kaldırılması diye birşey bahis konusu değildir. Ancak bunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi düşünülebilir ki, o da ancak türklerin lehine olursa bizim için şayanı kabuldür. Türkiye, Adadaki türk topluluğuna Zürih ve Londra andlaşmalarıyla verilen haklardan daha eksiğine razı olamaz. Nitekim şimdi, daha fazlasını istemeye kararlıdır. Çünki, son olaylar, bu andlaşmalar hükümlerinin Ada türklerinin güvenliğini korumaya yeterli olmadığını açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır.

Son olaylara bakılınca, Ada türklerinin güvenliği için yeni bazı garantiler istenmesi gerektiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Türk hükümetine göre, bu garantiler iki şekilde olmalıdır. Bir kere Adadaki birliklerin ve bu arada türk birliğinin sayısı yükseltilmeli ve gerektiği zaman bunlardan Ada asayişinin korunması için faydalanılmalıdır. İkincisi, türkler aleyhine yeni bir katliam hareketi patlak verirse, Türkiyeye doğrudan doğruya müdahale etmek hakkı tanınmalıdır. Hiç şüphesiz, mevcut garanti andlaşmasının vuzuhsuzluğuna karşılık, bu sefer bunun askeri bir müdahale olacağı da açıkça belirtilmelidir.

Müşterek müdahalenin mecburi olmaması son hadiseler sırasında bir büyük mahzur olarak ortaya çıkmıştır. Tam bir katliama girişilmiş olmasına rağmen bizim tek başımıza müdahalemiz, ilk başta her yerde endişe yaratmıştır. Ancak durum herkesçe görülüp anlaşıldıktan, sonradır ki hava bizim lehimize dönmüştür

Eğer Londra konferansına katılan taraflar tekliflerimizi kabul ederlerse, o zaman bir süre daha bugünkü Kıbrıs düzenini denemek düşünülebilir. Bunu Adadaki türk cemaate kabul ettirtmek için Ankara Hükümeti elinden geleni yapmaya çalışacaktır. Bunun zor olduğunu herkes bilmektedir. Zira feci bir katliamla imha edilmek istenilen Ada türkleri, haklı olarak, bunun sözünü bile işitmek istememektedirler. Fakat taraflar bu garantileri vermeye yanaşmazlarsa ki Kıbrıs

rumları ve dolayısıyla Yunanistan pek yanaşacağa benzemiyorlar - o zaman Kıbrısa büsbütün yeni bir düzen verilmesi gerekecektir.

Kıbrısa verilecek bu büsbütün yeni düzen ne olmalıdır? Türk Hükümeti bu konuda ortaya yeni fikirler atmakta acele etmeyecek, karşı taraftan gelecek teklifleri dinleyecektir. Eğer İngiltere ve Yunanistan ortaya Türkiyeyi tatmin edecek bir teklif süremezlerse, o zaman Taksim tek çare olarak ortaya çıkacaktır.

Kopmayan sıkı bağlar

Türk Hükümetini geçen Çarşamba günü yapılan toplantıda bu kadar kesin bir tutum almaya yönelten sebepler nelerdir? Kıbrıs durumunun yerilden görüşme safhasına döküldüğü şu günlerde, bu sorunun cevabının bir kere daha açıkça bilinmesinde büyük fayda vardır.

Türklerin tarih boyunca Kıbrısa karşı gösterdikleri yakın ilgi, başlıca, Anadolunun güvenliğini sağlamak kaygusuna bağlanabilir. Bu kaygu yalnız türklerde olmamıştır. Tarih boyunca Anadoluya hakim olan her millet Kıbrıs adasına yakın ilgi göstermiştir. Bu ilginin sonucunda Kibrisin kaderi genel olarak Anadolunun kaderine tabi olmuştur. Türkler Anadoluya hakim olduktan sonra, bu tarihi denilebilecek zaruret dolayısıyla 1571 yılında Kıbrısı da hakimiyetleri altına almışlardır. Ada idaresinin 1878 yılında İngiltereye verilmesi de ayni zaruret sonucunda olmuştur. Zira türklerin 1878'de İngiltere ile yaptıkları anlaşmanın gayesi, Adayı devretmekten çok, Anadolunun güvenliğini bir müttefik devletin yardımıyla arttırmaktı.

Kibrisin Anadolunun güvenliği bakımından gösterdiği önem bugün de değişmemiştir. Türkiye ayni dış tehlike ile gittikçe daha çok karşı karşıyadır. Bu tehlikeyi önlemek için NATO ve diğer ortak savunma andlaşmalarına katılmak zorunda kalmıştır. Kendi güvenliğini korumak için Türkiyenin NATO ve diğer savunma teşekkülleri ile yaptığı iş birliğinde ve alacağı yardımlarda, güneydoğu kıyılarımızın özel bir önemi vardır. Kıbrıs konusunu çok yakından bilen ve meselenin gelişmesini her safhasında içinden izleyen bir uzmanın da dediği gibi, bu kıyılar Anadolunun güvenlik kapısıdır ve Kıbrıs, yakınlığı ve coğrafi konusuyla, bu kapının anahtarıdır. Böyle bîr önemi olan Kıbrısın durumunda vuku bulacak her değişiklik Türkiyeyi yakından ilgilendirir ve bu değişikliklere Türkiyenin müdahalesi kadar tabii birşey olamaz.

Kulağa Küpe

Samimiyet!

Londradaki Kıbrıs müzakerelerinde türk heyetine başkanlık edecek olan Dişişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinin söylediği şudur:

"— *Konferansın neticesinden ümitvarız. Ben, daima ümitli* bir *insanım. Fakat her işte menfi payı da gözönünde tutmak lâzımdır."*

Simdi, bir gazete bu habere nasıl bir başlık koyar ! Bir çok şekli vardır, değil mit Ama "Erkin, Londrada netice menfi de olabilir dedi" denilir mi?

Denir, denir... Bir partinin adı A. P. olursa, onun basında lider diye Gümüşpala bulunursa. Kıbrıs gibi bir konuda Grup sözcülüğü Gökhan Evliyaoğluna kalırsa o partinin organı da Son Havadis olur ve Son Havadis o habere bu başlığı koyar.

Kıbrısın Türkiye için önemi yalnız güvenlik bakımından değildir. Bugün Kıbrısta 120 bine yakın türk yaşamaktadır. Gene ayni uzmanın yazdığına göre, bunlar, 1571'de Adayı zapteden ordudan o zaman terhis edilen 30 bin kadar askerin ailelerini Anadoludan getirerek Adaya yerleşmeleri sonunda vücude gelen bir topluluktur. Sonradan bu topluluğa Kıbrısı imar ve İhya için Anadoludan gönderilen birçok sanatkâr da, aileleriyle birlikte katılmıştır. Kıbrısta bu suretle kurulan türk topluluğu tarih boyunca milliyet, din ve kültür bakımından Anadoludaki türklere bağlı kalmış, Anadolu türklerinin yaptıkları devrimleri benimsemiş ve sosyal hayat gelişiminde Anadoluyu yakından izlemiştir.

Rauf Denktaş
Yanık bir bağır

Kıbrıs türklerinin anavatana bağlılığını anlatmak için uzun uzadıya kalem oynatmaya lüzum yoktur. Türk milli bayramları Adada da ayni heyecanla kutlanır, Kıbrıs türk gazeteleri bu bayramlarda özel baskılar yaparak Türkiyeye bağlılık ve özlem duygularını belirtirler. Kıbrıs türkleri tahsilleri ve diğer her türlü işleri ve dertleri için Türkiyeye gelirler. Lozan barış andlaşmasıyla Kıbrıs İngiltereye bırakılınca birçok Kıbrıslı türk, yabancı egemenlik altında yaşamamak için, Anadoluya göçmüştür. Bunların sayısı kesin olarak bilinmiyorsa da Türkiyede bulunan Kıbrıslı göçmenlerin sayısının 200 bini aştığı tahmin edilmektedir.

Niçin taksim?

Böylesine kuvvetli bağlarla bağlı olduğu Kıbrısı ve Kıbrıs türklerini, Türkiye, bir kader mücadelesinde tek başına bırakamaz. Hele bir kere milletlerarası bir anlaşmayla ve o kadar güçlükler bahasına elde edilmiş hakları, kuru gürültüye pabuç bırakarak elinden kaçırmaya hiç müsaade edemez. Tam tersine, Türkiyenin güvenliğini ve Kıbrıs türklerinin refah ve mutluluklarım sağlamak bakımından, Zürih ve Londra andlaşmalarında öngörülen hak ve garantileri daha da kuvvetlendirmek lâzımdır. Son olaylar, bu gerçeği, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya koymuştur.

Makarios Kıbrıs türklerlne verilen haklan genişletmeye, Türkiyenin garantilerini kuvvetlendirmeye elbette yanaşmayacak, tersine bunları ortadan kaldırmaya çalışacaktır. Üstelik, Kıbrısta rumlarla türkler arasında geçen son olaylar artık iki topluluğun bir arada yaşamasını da son derece güçleştirmiştir, Şüphesiz Türkiye, Hükümetin plânına uygun olarak, gene "de iki topluluğun mevcut düzen içinde beraberce yaşamalarını sağlamak için elinden gelen gayreti harcayacaktır, fakat Makariosun ve rumların davranıştan ve son olaylar karşısında bu gayretlerin başarı kazanmasını bekle-

M.T.T.B. nin yardımı Kıbrısa gönderiliyor
Gençliğin palavraya karnı tok

mek aşırı bir iyimserlik olur. Bu bakımdan eninde sonunda, ortaya ister istemez taksim tezi çıkacaktır. Zaten Türk hükümeti, artık bu tezi iyiden iyiye benimsemiş durumdadır.

Türkiye tarafından ortaya atılacak taksim tezinin rumlar tarafından hoş karşılanmayacağına şüphe edilmemelidir. Hattâ, son olaylar dolayısıyla Adanın güneyindeki türklerin güvenliklerini sağlamak için kuzeydeki türk kesimlerine çekilmelerini bile taksime doğru atılmış ilk adım olarak karşıladıkları için bu konuda büyük bir gürültü çıkarmaya başlamışlardır. Üstelik. Kıbrıstan alınan haberlerden, bir taksimde esas olur endişesiyle rumların tapu kütük ve senetlerini imhaya çalıştıktan da anlaşılıyor

Gene Kıbrıstan alman özel haberlerden, anlaşıldığına göre, Londra Konferansının toplandığı günlerde Adada yeni şiddet hareketlerinin patlak vermesinden korkulmaktadır. Gözü dönmüş EOKA'cılar bütün dünyanın dikkatini Ada üzerine çekmek ve duruma kendilerinin hakim olduğunu göstermek için tekrar silâha sarılabilirler. Fakat artık iplikleri pazara çıkmış olduğu için bu seferki olayların sorumunu türklere yüklemekte büyük güçlük çekecekler, yapacakları her dikkatsiz, hareketle kendilerini daha güç durumlara düşüreceklerdir. Tam milletlerarası bir konferans toplanırken-Kıbrıs Hükümeti kendi otoritesi altındaki bir avuç çeteciyi bile söz dinletmekten aciz olduğunu bir kere daha gösterirse, kimse türkleri böylesine aciz ya da basiretsiz bir hükümetin idaresi altında bırakmaya yanaşmayacak, Türk Hükümetinin istediği yeni hak ve ek garantileri fazla bulmayataktır.

Ankarada bir Kıbrıslı

Londra Konferansının arefesinde, Türkiye Hükümeti Adadaki cemaat temsilcilerinin Başkente gelmelerini istedi. Maksat, Konferansta takip edilecek hareket hattını müştereken gözden geçirmekti. Doğrusu istenilirse Ankara, gerekli garantiler verilirse, mevcut düzenin sükûnet içinde devam ettirilmesinin aleyhinde değildi. Bu bir içten arzu olmaktan ziyade, milletlerarası münasebetlerin bir gereği olarak ortaya çıkıyordu.

Salı akşamı saat 17,30 da bir Midie East uçağıyla Esenboğaya inen Denktaş, son derece heyecanlı ve sinirliydi Denktaşın yanında Kıbrıs Savunma Bakam Osman Orek ile Temsilciler Meclisi Türk Grubu Sözcüsü Halit Ali Rıza vardı. Kısa bir süre Şeref Salonunda istirahat edildikten sonra, hemen orada bir basın toplantısı yapıldı. Denktaş gazetecilerin sorularını hiç bir kaçamak yapmağa lüzum görmeden kesin sözlerle cevaplandırdı. Bu arada Londra Konferansına gidecek olan Kıbrıs Türk heyetinin görüşleri de açıklanmış oldu. Denktaş basın mensuplarına:

"— Türk can, mal ve şerefinin korunması.. Bundan daha az birşey istemiyoruz. Mücahitler adına geliyoruz. Mücahitler bu mesele için and içmişlerdir.

Bugün bir hayat memat meselesi için Anavatanın yardım ve desteğini istemeye geldik. Yan buçuk -hal çaresi ile dönüp halkı kandıracak değiliz" dedi.

Rauf Denktaş ve arkadaşları alandan doğruca Bulvar Palas oteline gittiler ve ertesi sabah da temaslara başladılar.

Kararnameler

Çık içinden, çıkabilirsen '

Temmuz ayı içinde. T.B.M.M. taralından kabul edilen 281 sayılı kanun gereğince ihraç edilecek sınaî mamullerimizde vergi iadesi hakkında Bakanlar Kurulunun bir kararname yayınlaması gerekmekteydi. Aradan altı aya yakın zaman geçti ve nihayet Resmi Gazetede ihracata vergi iadesi şartlarını belirten kararname yayınlandı. Yeni kararnameyle sinaî mamul ihracı. tabiatiyla biraz daha imkân dahiline girmiştir. Buna rağmen, sinai mamul ihracatının tam randımanla sağlanabileceğini iddiaya pek imkân görülmemektedir

Bu imkânsızlık neden ileri geliyor? Evvelâ, kararnamenin maddeleri arasında çelişmeler görülmektedir Meselâ, birinci maddenin A - bendinle "Nevileri bu karara ekli 1 sayılı- listede gösterilen vergi resim ve harçların ihraç mamulleri üzerindeki yükü bunların ihracından sonra ihracatçısına bu yüke eşit bir ödeme, yapılmak suretiyle giderilecektir" deniliyor; Aynı maddenin b fıkrasında, bu muameleyi yapacak makam, c fikkrasında ise 1 sayılı listedeki mükellefiyetlerin mamule ne miktarda tesir ettiği ve bunun tespiti usûlleri gösteriliyor..

Şimdi gelelim d fıkrasına: "Ekli 1 sayılı listede -yazılı kanunlarla başka kanunlarda yer alan ihracat muaflık ve istisnalarıyla ihraçla ilgili vergi iadesi hükümleri. 261 sayılı kânun ve hu karara göre ihraç edilecek mamüller hakkında uygulanmaz. İhraç_ ettikleri mamüllere yukarıda sözü edilen hükümlerin uygulanmasını isteyen ihracatçılar keyfiyeti yazılı olarak Bakanlığa, bildirirler. Bu takdirde bu müracaatı yapanlar hakkında bu karar hükümleri uygulanmaz."

Bu maddedeki a ve d belitlerini telif etmeye imkân yoktur!

A fıkrasında, "1 sayılı listedeki vergiler ihracâttan sonra iade edilir"' deniliyor. d fıkrasındaysa, özet olarak, "1 sayılı listede yazılı kanunlarla başka kanunlarda yer alan vergi iadesi hükümleri bu karara göre ihraç edilecek mamüller hakkında uygulanmaz" deniliyor.

Böylece, aklın alacağı şey değil ama, a fıkrasına göre 1 sayılı listedeki vergiler iade edilir: d fıkrasına görevse 1 sayılı listedeki kanunlarla başka kanunlarda yer alan vergi iadesi hükümleri bu karara göre ihraç edilecek mamuller hakkında uygulanmaz deniliyor. Yani meraktan çatlamamak işten değil! Vergi iadesi yapılacak mı, yapılmayacak mı?

Aslında kararnamede şu husus anlatılmak isteniliyor:

1 sayılı listede gösterilmeyen kanunlarda yer alan ihracat muaflıklarından istifade edecek mamuller, bu kanun ve kararnamedekilerden istifade edemezler.

Ama bunu bu şekilde anlayabilmek için insanın ermiş olması lâzım.

Asıl korkulacak husus, vergi iadesini yapacak makamların, karardaki bu çetrefilliğe takılıp müşkülât çıkarmaları tehlikesidir.

Maksat iş yapmak değil mi?

Listelenin mahiyeti

Kararnameye ekli dört liste var. Bu listelerden bir tanesi ihraç edilecek mamullerde iade yapılacak vergi kanun larının hangileri olduğunu belirtmektedir. İkinci liste, vergi iadesi yapılacak maddeleri göstermektedir. Epeyce madde var ama, sadece tekstil grupuna ait... Pamuklu mensucat, yünlü mensucat, trikotaj ve çorapta yapılacak vergi iadeleri bu listede ayrı ayrı gösterilmiş oluyor.

III sayılı listede. ihraç edildiği takdirde vergi iadesinden istifade edemiyecek maddelerin isimleri ve gümrük tarife numaralan belirtilmektedir.

IV sayılı listedeyse, II sayılı tablo gereğince, iade edilecek vergi içindeki belediye hissesi nispeti gösterilmektedir.

Anlaşıldığı üzere, en önemli liste vergi iadesi yapılacak maddeleri gösteren II sayılı listedir. Bu listede en. mühim cihet; iade edilecek vergi miktarlarının kuruş olarak belirtilmiş olmasıdır. Vergi sistemimizin adyalorere olmasma karşılık, iade sisteminin sossifik yapılmasındaki hikmeti anlamaya imkân yoktur. Advalorem sistemde ihracatçı ne kadar yüksek fiyatçı ne mal ihraç ederse o kadar fazla vergi iadesi, alabilecekti. Oysa ki. spesifik sistemde maktu bir vergi iadesi yapıldığı için, ihracatçının yüksek fiyatla mal satması teşvik edilmemiştir. Bundan başka, maktu şekilde yapılacak vergi iadesinde ihracatçının yüksek fiyatla, ihracat yapması da teşvik edilmemiştir. Ayrıca, maktu fiyatla yapılacak vergi iadesi, kalite farkını da bertaraf etmiş olmaktadır. Yani yüksek kaliteli malın ihracında da düşük kaliteli malın ihracında da ayni mıstarda iade yapılmaktadır.

Kısa ve uzun kollu kazak

Öte yandan, bazı maddeler, meselâ kâzaklar, parça- başına- vergi iadesine tâbi tutulacaktır. Yani ağırlıkları ayrı ayrı olan iki kazak ayni şekilde vergi iâdesine lâyık görülmektedir. Bu suretle ,tekstilde genel olarak fiyat göz önünde tutulmadan, kilo başına yapılan vergi iadesi, trikotajda kilo da göz önüne alınmadan tamamen maktu bir şekilde yapılmaktadır.

Bir diğer mesele de, meselâ, neden uzun kollu erkek kazağına ihracâtta vergi iadesi yapıldığı, buna karşılık, kısa kollu veya kolsuz kazak ihracı üzerinde durulmadığı hususudur. Filhakika bu gibi belirtilmeyen maddeler için kararnamenin 1. maddesinin i fıkrasında hüküm mevcuttur. 'Buna göre, n ve III sayılı listede yer almamış bulunan mamullerden, olup, bu kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ayni ihracatçı tarafından bir yıl içinde ihraç edildiği ihracat belgeleriyle tevsik edilen ve milletlerarası tasnife göre ayni sanayi grupuna giren mamullerin ihracat fob bedejleri toplamı, 90 bin T.L. ve daha yukarı bulunanlar hakkında, ihracat vergi iadesi miktarı yüzde 10 dur denilmektedir. Böylece, ayni maldan 90 bin liralık ihracatta yüzde 10. yani 9 bin lira iade edilecektir.

İş buraya kadar -normaldir. Fakat maddenin sonunu okuduğunuz' zaman işin önemi meydana çıkıveriyor. Komisyon, yüzde 10 iadeyle ihraç edilen bir maddedeki vergi nispetini tespit ettikten sonra II sayılı listeye ilâve ede-

Porselenler Kırıldı

Fasih İNAL

Epiktetosun hikâyesi dedik, anlatamadık. Porselen sanayii yepyeni bir sanayi koludur dedik, kimseye derdimizi dinletemedik. 35 milyon lira sallantıda dedik, kimse oralı olmadı. Fabrikayı destekleyen bir Kredi müessesesi müşkül durumda bulunuyor dedik, herkese vızgeldi . . .

Nihayet, olanlar oldu işte... Kurulduğundan bu yana, aşağı yukarı sadece stoka çalışan Tuzla Porselen Sanayii yüzünden Maliye Bakanlığı Türkiye Kredi Bankası idare Meclisine İş Bankasının üç elemanını tayin etmiş bulunuyor.

Bundan bir müddet önce, 4 Ağustos kararlarını müteakip bir takım bankalar tasfiyeye tabi tutulmuşlar, bir kısmıysa füzyona girmişlerdi.. O zaman bu bankalar bakımından normal karşılanan bu durum, Türkiye Kredi Bankası için hiç de böyle olmamış, daima ciddi banka hüviyetini taşımış olan Türkiye Kredinin bu günkü vaziyeti piyasada hakikaten üzüntü konusu olmuştur.

Üzüntü konusu olmuş, fakat kimse durumu hayretle karşılamamıştır. Zira bunun böyle olacağı zaten bilinmekte, aylardan beri beklenmekteydi. Koskoca bir fabrika kur, mamullerinin maliyeti ithal mallarından düşük, buna karşılık kaliteleri yüksek olsun ve elde de bilmem ne zamana yetecek kadar mal bulunsun, sen hâlâ ithalat yapmak için her türlü tedbire baş vur!...

Bu, olur iş değildir t..

Ne bizim yazılarımız, ne porselen sanayiinin durumu, ne Plânlamanın raporları, hattâ ne de bugünkü döviz darlığı, memlekete porselen ithaline lüzum olmadığını Ticaret Bakanlığına anlatmaya yetmedi doğrusu...

Şimdi ithalâtta ısrar edenler, bu duruma baksınlar da, oturup kalkıp kına yaksınlar!...

Porselenin stoka çalışması bir yana, çeşitli meseleler, bilhassa banka çevrelerinde enine boyuna konuşuluyor ve porselen sanayiinin eski sorumluları halikında lehte - aleyhte sözler sarfediliyor. Deniliyor ki, "Tuzla Porselen Fabrikası 17, bilemediniz 20 milyona çıkabilirken — sıkı durun! —, 70 milyon liraya tamamlanabilmiş. Bunun hesabının muhakkak surette sorulmasını isteyenler var..." Ve diyorlar ki "stoka çalışmak, haddizatında işin tuzu biberi oldu, yoksa, 70 milyon esasen ortalığı kül etmeye yetmişti bile.."

Her neyse, şöyle veya böyle... Neticeye bakılacak olursa, İş Bankasından Türkiye Kredi Bankası idare meclisine tayin edilenler çalışmaya başlamış bulunuyorlar. Yakında da bir rapor hazırlayıp Maliye Bakanlığına verirler herhalde..

Porselen nâzik maddedir. Bu kadar ağırlığa dayanamayacağı belliydi zaten!...

çektir. İade miktarı da yüzde 10'dan fazlaysa, aradaki fark sanayiciye verilecektir. Buna karşılık az ise, aradaki fark tahsil edilecektir.

Şimdi düşünülsün :

' Bir mamulü ihracatçı dışarıya satacak, vergi iadesinden istifade edecek ve bütün hesaplarını da buna göre yapacak... Sonradan yapılacak bir hesap neticesinde, -hem de kilo başına ve kuruşlarla -, hesaplanan iade miktarı yüzde 10'dan az ise, aradaki fark hazineye geri verilecektir.

Bu şekilde, hiç bir firmanın ihracat işine. girişeceği tahmin edilebilir mi?

Çetrefillikler koleksiyonu,

Haddizatında bulunan sistem çok normaldir. Yani ihracatta vergi ladesi düşünüldüğüne ve bir prim vermek de bahis konusu olmadığına göre, iade miktarı fazlaysa ihracatçıya vermek, azsa evvelce verileni almak kadar normal bir şey olamaz. Ancak, tüccarın ihracatı yaparken maliyeti hesaplamak mecburiyetinde olduğunu akıldan çıkarmamak lâzımdır. Fiyatını hesaplayacak, ona göre dış piyasaya bir fiyat teklif edecektir. Bu durumda iterde tespit edilecek - hem de terkedilmiş, kusurları anlaşılmış spesifik sistemle tespit edilecek - maktu fiyatlara güvenerek ihracat yapılacağını ummak doğrusu iyimserliğin son haddi olsa gerektir.

Kararnamenin bir fıkrasında, Bakanlığın 16 Aralık 1964e kadar ayrı sanayi gruplarından olmak üzere, en az 20 maddenin vergilerinde ne nispette iade yapılacağım tespitle görevlendirildiği belirtilmektedir. Böylece II sayılı listenin mensucat sanayiinden gayri, çeşitli sanayi gruplarını ihtiva etmek üzere ilerde genişleyeceği anlaşılmaktadır.

III sayılı listeye gelince, bir takım zirai maddelerin sıralandığı bu listenin ilk önce bu kararnamenin içine yanlışlıkla girdiği intibaı uyanmaktadır. Bu liste hakkında kararda da pek fazla izahat mevcut değildir. Sadece i fıkrasında, "II ve III sayılı listelerde yer almayan maddelere (...) yüzde 10 nispetinde vergi iade edilir" denilmektedir. Böylece III sayılı listedeki maddelerin ihracı halinde vergi iadesi yapılmayacağı anlaşılmaktadır. '

III sayılı listede, meselâ yumurta sarısı görülmektedir. Yumurta sarısı, dökme olarak ihraç edilen bir maddedir. Bu durumda birisi kalkıp da bunun fıçılara doldurulmasının bir sınai ameliye olduğunu iddia etmesini önlemek için sayılı listenin hasırlandığı anlaşılmaktadır.

Ancak, neden bu çetrefil yola gidildiği ve "III sayılı listedeki maddelerin ihracında vergi iadesi yapılmaz" denilmediği, üzerinde durulacak bir husus olsa gerektir.

Esasen kararnamenin yukarıdan aşağıya bir çetrefillikler koleksiyonu olduğu görülmektedir. Aylar ve aylar üzerinde çalışılan kararname imlâ yanlışları, cümle düşüklükleri içindedir.

Gelelim, bu kararnameyle sınai mamul ihracının kaabil olup olamıyacağına...

Bu hususta kesin hükmün tabiatıyla zamada verilebileceği aşikârdır. Ancak bu konuda, yani ihracat yapılarak memlekete döviz getirilmesi iste--liyorsa, evvelâ zihniyeti değiştirmek lâzımdır. Yani problem, "ihracat yapılsın ve memlekete döviz gelsin" şeklinde ortaya konulmalıdır. Halbuki biz,' "döviz gelsin"den önce "vergi kaçmasın"ı hesaplamaktayız.

Bir kararname yayınlayıp içine kısaca, "sınai mamul ihracında yüzde şu kadar vergi iade edilir" diyebiliyor musunuz? İşte o zaman hakiki ihracat imkânı ortaya çıkabilecektir.

Şu kararnamede bir sürü formante mevcuttur. Bu durumda sınai mamul ihraç edilebilir mi? Belki edilir, ama haddizatında bu ediliş bir yekûn tutmayacaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Hristiyanlık

Havanda su dövenler

Geride bıraktığımız hafta içinde, hristiyanlık dünyası için, eşine ender rastlanılan iki olay cereyan etti, Bu olayların birincisi, bundan kısa bir süre önce papa seçilen VI. Paul'ün, İsanın doğup büyüdüğü ve hristiyanlık dinini yaymaya başladığı yerleri ziyaret etmek amacıyla Filistine uçmasıdır. Bir papanın Vatikandan ayrılıp bu kadar uzak diyarlara gitmesi "şimdiye kadar yakın tarihte görülmüş, duyulmuş şey değildir? Üstelik bütün dünyadaki katoliklerin başının gittiği yerlerin bugün hristiyanların değil, yahudi ve müslümanların elinde olduğu düşünülürse, işin olağanüstülüğü kendiliğin den ortaya çıkmaktadır.

Geçen hafta hristiyanlık dünyası için önemli sonuçlar doğurabilecek ikinci olay da, papa VI. Paul'ün Filistin gezisi sırasında Kudüsün arap bölümündeki papalık temsilcisinin ikametgâhında,.İstanbuMaki Rum patriği Athenogaros'la buluşup öpüşmesi, uzun bir süre konuşmasıdır. Bilindiği gibi, Romadaki katolik kilisesiyle İstanbuldaki Rum patrikliği arasında kökü çok uzaklara giden bir aykırılık vardır. Bu aykırılığı taa beşinci yüzyıla kadar indirmek mümkündür. İki kilise arasında ondan sonra durmadan gelişen geçimsizliği, bu konuyla uğraşanlar, dinî olduğu kadar siyasi, sosyal ve etnik sebeplere de bağlamaktadırlar. Rum patrikliği kilisenin yanılmazlığı ilkesini benimsemiş, fakat kilisenin başında olan kimsenin insan olduğunu, yanılabileceğini kabul etmiştir. Oysa katolikler için klise kadar, kilisenin başında olan kimse de, yani papa da yanılmazdır.

Gene bu konuyla uğraşanların söylediğine bakılırsa, Roma kilisesi Lâtin ırkın ve Roma hukukunun etkisi altında gelişirken, İstanbuldaki Rum patrikliği de slâvların ve eski yunan kültürünün etkisi altında kalmıştır. Zaten iki kilise arasındaki bağları koparan şey de, dinsel anlaşmazlıklardan çok, bu iki ayrı sosyal ve kültürel yöndeki gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeler 1054 yılında o kadar uzağa gitmişti ki, o sırada papa olan IX. Leo İstanbul patriği Michael Cerularius'u afaroz etmiş, onun üzerine iki kilise arasında aradaki son bağlar da kopmuştur..

Birlikte kuvvet vardır

İki kilise arasında birleşmek yolunda atılan ilk adım, türkler yüzünden olmuştur. II. Muradın İstanbul ve Bizans için ne kadar büyük bir tehlike olduğu anlaşılınca, Bizans İmparatoru Paleologus Papa IV. Eugene'e yaklaşarak ondan yardım istemiş, fakat papanın Paleologus'un imdadına gitsin diye toplanmasına önayak olduğu ordu, 1444 yılında, Varnada fena halde bozguna uğramıştır.

Bu kısa süren anlaşma dışında. Roma kilisesi. ile İstanbul' patrikliği arasındaki bölünme bugün 909 yaşında demektir. Eğer dünya yüzündeki son gelişmeler din adamlarını daha başta davranışlara zorlamasaydı, bu ayrılık bir dokuzyüz yıl daha sürüp giderdi ama, gerek patrikliğin, gerekse papalığın son birkaç yüzyıl içinde siyasi nüfuzlarını çok kaybederek ikinci plâna itilmeleri ve dinî devlet kuruluşlarının milli devlet kuruluşlarıyla yer değiştirmeleri üzerine sarsılan kuvvetlerini yeniden kazanmak için her iki kilise de şimdi birleşmenin sırası geldiğini anlamış bulunmaktadırlar.

Bu bakımdan, Filistine yaptığı ziyaretin yalnız dinî amaçlarla yapıldığını söylemesine rağmen, papa VI.Paulün başlıca amacının hristiyanlar lirasında bu özlenen birliği kurmak olduğuna şüphe edilmemelidir. Eğer Athenagoras iki kilise arasında yeni bir görüşme kapısı açmak için kalkıp Romaya gitmeseydi, buna muhafazakâr ortodoks çevrelerden gelecek tepki çok büyük olur, aralanan bütün kapılar yeniden uzun yıllar açılmayacak şekilde kapanırdı. Filistin yolculuğu, her iki din büyüğüne de görünüşü kurtaran bir buluşma fırsatı vermiştir.

Bununla, beraber, papayla patrik arasında yapılan görüşme gene de her iki kilise içinde bazı hoşnutsuz sesler çıkmasına sebep olmuş bulunmaktadır. Bir kere, Romaya bağlı muhafakâr kardinallerin çoğunluğu, bir süredir Vatikanda başlayan yenilik hareketlerini zaten iyi gözle görmemektedirler, VI. Paul'ün inkarcı saydıkları Athenagoras'la buluşmasını "hoş karşılamamışlardır. Diğer yandan muhafazakâr ortodoks çevreler de, açıktan açığa, Athenagoras'a karşı yaylım ateşine başlamışlardır. Bu yaylım ateşi açanların başında, yüzyıllardır en koyu ortodoks kilise olarak tanınan Atina patrikhanesi gelmektedir.

İşin doğrusunu söylemek gerekirse, papayla patrik arasında yapılan görüşme ne kadar dostça olursa olsun, hristiyanlar arasında özlenen dini bütünlüğün yeniden kurulması bugün için uzak bir hayâl gibi görünüyor. Aradaki ayrılıklar, yüzyılların etkisiyle, öyle birdenbire giderilmeyecek kadar derindir.Bu görüşme, yeniden birleşme konusunda atılmış ilk adım sayılabilir, fakat bu adımdan sanra ne gelecektir, bunu şimdiden kestirmeye imkân yoktur.

YAYINLAR

TOPRAKSIZLAR

Fikret Otyamın röportajı

(Yedi Tepe Yayınları, 133, İstanbul, 1963, Yeni Matbaa, 75 sayfa 300 kuruş, yazarın Gide Gide adını verdiği röportaj serisinin beşinci kitabı)

Fikret Otyam günümüzün Evliya Çeleblsidir. Modern gazetecilik anlayışı içinde gezi röportajlarını en iyi yapan, okuyucusunu sıkmadan, bezdirmeden Anadolu ile karşıkarşıya bırakan bu modern Evliya Çelebinin son kitabının adı "Topraksızlar". Topraksızlar Otyamın beşinci röportaj dizisi. Altıncısı ise basılmak üzere olan "Hu Dost".

Fikret Otyamın röportajlarının genel başlığı "Gide Gide"dir. Bu sütunlarda, daha önce yayınlanmış Gide Gidelerden söz etmiştik. Bunların sonun cusu olan Topraksızlar ise aslında iki röportajı bir araya getirmektedir. Bunlardan birincisi "Aktil ile İncecik', ikincisi de "Gâvurun Gölü" dür. Her iki röportaj da topraksız Güney Anadolu köylüsünün dramım anlatmaktadır

Bu röportajlar daha önce Cumhuriyet gazetesinde yayınlanmış ve Ankara Gazeteciler Sendikasının düzenlediği Yılı» Gazetecisi yarışmasının seri röportaj dalında birinci seçilmiştir.

Topraksızlardak birinci röportajda anlatılan olay kısaca şudur: Aktil ile İncecik, Elbistanın komşu iki köyüdür. Bunlardan birincisi alevi, ikincisi sünni köyüdür. İki köyün arasında, Bebe mezraı denen yerden dolayı bir arazi anlaşmazlığı vardır. Arazi anlaşmazlığı, aslında işin dış görünüşüdür. Asıl anlaşmazlık, yüzyıllardan beri süregelen sünni - alevi anlaşmazlığıdır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında dahi katı bir takım saplanışlar bu anlaşmazlığı körükleyip devam ettirdiğinden, işin kötüsü, lâik devlet de bu anlaşmazlıkta, devlet olarak değilse bile, devlet memurları eliyle taraf tuttuğundan ortaya bir dram çıkmaktadır. Bebe mezramda Akülülerin usulsüz yaptırdıkları beş evin yıkılması gerekirken, memurların katılığı, beş ev yerine, alevi köyünün bütün evlerinin yıkılması sonucunu doğurur.

Türk toplumunun uyanık, aydın, devlete karşı her türlü ödevlerini yerine getiren bu bir avuç vatandaşı, haklarının aranması için, Cumhurbaşkanından Başbakana, heryere başvururlar. Ama, devletin kırtasi örgüsü içinde, bütün bu başvurmalar hiç bir sonuç vermez. Yıkılan yıkılır, yağma edilen edilir. Otyam, bu hikâyeyi gidip yerinde tesbit etmiş. Ufacık bir gazete haberinden, kocaman bir röportaj çıkarmış, insan okurken, büyük şehirlerde, yetkili kişilerin masalarının gerisinde nasıl rahat rahat oturduklarına şaşıyor. Bu röportaj 962 yılında yayımlandı, kitap haline getirildi. O günden bu yana Aktil köylülerinin dertleri ile bir ilgilenen olmuş mu diye araştırdım. Ne yazık ki aldıran bile olmamış...

İkinci röportaj ise, gene Güney Anadoluda, devlet tarafından kurutulan Gâvur Gölü bataklığının topraklarının ağalar arasında nasıl paylaşıldığını ve topraktan belki bize de bir hisse düşer diye yola düşen sekizbin topraksız köylünün Gâvur Gölü civarına gidişini anlatan bir büyük destan. Otyam, şayet röportaj yazarı değil de romancı olsaydı, Üstüne eğildiği konu, binlerce sayfalık bir destan roman olurdu. Ama Otyam bunu, yirmi sayfada dile getirmiş .Kendine has anlatışı, kendine has söyleyişi ile bu destan denemesi dahi okuyucuyu tâ canevinden yakalıyor.

Kısaca söylemek gerekirse, "Topraksızlar" bir büyük eserdir. Öyle palavrası, gürültüsü patırdısı olmayan, ama olayların gözüne vuran, gerçekleri yerinde, bizzat kahramanlarının ağzından, onların diliyle, onların özelliklerini belirterek ortaya koyan bir eser...

"Topraksızlar"ı edebiyatla sanatla ilintisi olan aydınların okumasında hiç bir fayda yok. Bu kitabı okuyan bu tip insan, olsa olsa, sadece dile getirilen gerçekler karşısında kahrolur. Asıl, bu kitabı, Türkiyeyi yönetenler okumalı! Sıcak odalarında, masalarının gerisinde, telefonlarının başında kurumlu kurumlu oturanlar, Meclis koridorlarında cakalı cakalı oturanlar okumalı. Okumalı ama, acaba bir faydası olur mu? Bu da bir ayrı soru ki, cevabı yok...

İlhami SOYSAL

İnsan Meram Ederse

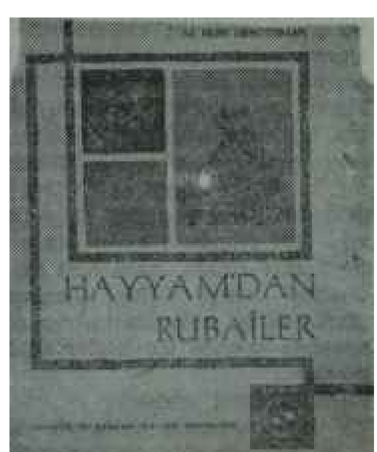
Bir kitap, baskısının mükemmelliği dolayısıyla herkes tarafından beğenilmiş bulunuyor. Bu kitap, Ankaradaki Ajans Türk Matbaasında basılmış olan «Hayyamdan Rubailer» dir. Kitabı eline alanlar için, baskıyı en nefis yabancı baskıdan ayırmak imkânı yoktur. Nitekim Ajans Türk Matbaası bu eserle Londrada yapılacak Dünya Baskı Yarışmasına katılacaktır.

Hâdisenin, üzerinde duracak bir tarafı vardır. Baskı niçin bu mükemmeliyette olmuştur? Zira basan matbaa, teknik imkânları itibariyle diğer matbaalardan farklı değildir. Makineleri esas itibariyle aynıdır, malzemesi piyasada bulunan malzemedir.

Başarının tek sebebi, işin özenilerek yapılmış olmasıdır. Makinenin yanına sadece bilgi ve teknik değil, gönül de konulmuştur ve bu karmadır ki böyle güzel bir eserin yaratılmasını sağlamıştır.

Toplum olarak çok meziyetlerimizle beraber çok kusurlarımızın da bulunduğu bir gerçektir. Bu kusurların başında, -işe gönül koymamak gelir diyen olursa hiç şaşmamak lâzımdır. Avrupalı işçi niçin muvaffak olmakta, avrupalı teknisyen niçin muvaffak olmakta, avrupalı müessese sahibi niçin muvaffak olmaktadır? İşlerine gönül koyduklarından ve yarattıkları eser güzel olmayınca üzüldüklerinden, güzeli kendilerine asıl hedef bildiklerinden dolayı.

"Alet işler, el övünür" derler. Gönül koymak suretiyle ortaya çıkan "Hayyamdan Rubailer" elin de bir haklı övünme sebebi bulunduğunu ve meram edince bizim de güzel şeyler yarattığımızı ispat etmiştir.

Tüli'den haberler

Geçen haftanın içinde bir gün, gece yarısından biraz sonra, Gabor Kardeşlerin en küçüğü, kırkiki yaşındaki güzel sinema artisti Eva Gabor, kırkbir yaşındaki kocası R. Brown'la birlikte geceyi geçirdikleri Racquet klüpten, tatil apartmanlarına döndükleri zaman ani olarak silâhlı iki kişinin taarruzuna uğradılar. Haydutlar, çifti iple bağlayıp, ağızlarına erkek çorabı tıkadıktan sonra apartımanı soydular. Bir ara Brown'ın iplerini çözen iki haydut, kendisini tekrar Racquet klübe oradaki kasada bulunan, etrafı 30 küçük elmasla süslü 15 krat kare şeklindeki bir yüzüğü almıya gönderdiler. Yalnız, "Senden başka birisi geldiği takdirde, karını rehin tutuyoruz ve başını dumanla doldururuz" demeyi de ihmal etmediler.

Brown, yüzüğü alıp geri dönünce, tekrar iple bağlayıp, ağzını tıkadılar ve Gabor'un 25 bin dolar değerindeki elmas yüzüğünü, 150 dolar para, nişan yüzüğü, altın erkek saati vesaireyi topladılar. Bu sırada bağıran Gabor'un alnına ve yüzüne silâh kabzası ile vuran haydutlar, kulağındaki kıymetli küpeleri de çekip aldılar.

Eva Gabor, geçirdiği şoktan ve yaralarından dolayı halen hastahanede yatmaktadır.

Haydutlar gidince iplerinden kurtulan Brown derhal polise telefonla vakayı haber verdi. Brown'ın ifadesine göre, haydutların biri rövolverli, diğeri otomatik tabancalıdır. İkisi de koyu kahverengi elbiseli, koyu Siyah (crew cut) saçlıdır ve yaşları 20 ilâ 30 arasındadır.

Yeni yılın ikinci haftasına girildişi halde, yılbaşı - ki, bu yıl çok sönük geçmiştir- haberlerinin arkası bir türlü kesilmedi.

Göremeye gitme kararlarından son günlerde vazgeçen Dr. Mansur Pekdeğer ile Leylâ Fekdeğer, aynı zamanda evlenme yıldönümlerini kutlamak üzere evlerinde bir parti verdiler. . Bayan Pekdeğerin zarif kıyafeti kadar yemekleri ve misafirperverliği de günlerdir dillerde dolaşıyor. Partide kimler yoktu ki.. O geoe Golf Klüp de eğlencesini iptâl ettiği için, tanıdık simaların hepsi Pekdeğerlerin partisindeydi: Gönül ve Nihat Çavuşoğlu, Bülent Garan ve güzel gözlü eşi Sevinç Garan, Cihat Renda ve eşi, Hüsamettin Güz ve eşi Melek Güz, Bülent Savcı ve eşi, Lüsyen Avunduk ve, eşi, Feyyaz İnceer ve eşi Ayşe İnceer ve Mine Aytaç...

Eva Gabor

Görünmez kaza!

Golf Klübün gediklilerinden Nilüfer ve Melih Sağtür çifti de yeni yıla Hint Sefaretindeki bir toplantıda girdiler. Hakikaten iyi hazırlanmış güzel bir toplantı idi bu.

Ankaradan bir kısım aile de yeni yıl için Abanta gitmeyi tercih etti. Şahap ve Azade Salepçioğlu, Nevin ve Bahaettin Bursalı, Leyla ve Fahir Çelikbaş, Azmi ve Rezzan Tlabar, eğlenmekle beraber dinlenmeyi tercih edenlerdendi.

Gecen hafta cumartesi akşamı yine Bulvar Palasta güzel bir düğün vardı. Tülin Çıngıllı ile, Amerikadan yeni dönmüş olan Kayserili genç operatör Dr. Ömer evlendiler. Yeni evliler iki yıl burada kaldıktan sonra, birlikte tekrar Amerikaya gidecekler.

Milârlar, yılbaşını geçirmek üzere İstanbula, Aynur Millârın ailesinin yanına, gittiler. Aile, evlendiğinden beri küçük gelini hiç görmemişti. Bu vesile ile her iki taraf hasretlerini dindirmiş oldular.

Köy Öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği aylık toplantısının ilkini 2 Ocak perşembe sabanı Sanatseverler Lokalinde yaptı. Toplantı, yılbaşı ertesi olduğu için, gerektiği kadar kalabalık değildi. Fakat, toplantıya katılan üyeler, olumlu kararlar aldılar.

Geçen ay verilen çaydan elde edilen kar 600 küsur lira kadar tutmaktadır. Bu, başlangıç olarak alınacak ve Ankara civarında bir köy okulunun ihtiyaçları yerinde tespit edilerek, bu okulun kalkınması sağlanacaktır.

Melâhat Ruacan nihayet, Yargıtaydaki asil görevine başladı. Geç de olsa hakkın yerini bulduğunu görmek herkesi çok memnun etti.

Emel Kurdoğlu, İstanbul Ortaköyde, Tayları Seramik fabrikasında çalışmaya başladı. Böylece, hayatına artık bir yön verebilecek. Tabii, önce ha-

yatını düzene sokmayı, sonra da, herhalde evlenmeyi düşünüyordur.

"Kim"cilerden **Özcan Ergüder** ile **Orhan Birgit,** bir diğer "Kim"ci **Ali İhsan** Göğüşün Bakan **olması üze**rine, apartopar Ankaraya koştular. Göğüş, onları ertesi sabah, makam arabasıyla Bakanlığa götürdü ve yeni makamında ağırladı.

Nailve Lüsyen Avundukların Bostancıdaki yazlık evlerine hırsız girmiş. Fakat fazla kıymetli bir şey bulamayan hırsızlar, evdeki nadide viskileri içip, kafaları bir güzelce tuttuktan sonrasıevi altüst etmekle yetinmişler.

Pek aziz ahbabı ve eski kabine arkadaşı Kemali Beyazıta, Satır müjdelemişti :

«— Emmi. Devlet Bakanı olamadın ama,, Sağlık Bakanlığın kat'i! Tebrik ederim."

Bir müddet sonra ilân edilen kabinede Sağlık Bakanlığının Dr. Kemal Demire verilmesi her ikisi için de sürpriz oldu!..

Milli Tekstil Sendikaları Genel Başkanı Bahir Ersoy henüz evini Ankaraya nakletmediği için, sık sık İstanbula gitmek zorunda kalıyor.

Devlet Bakanı Vefik Pirinçioğlu üç gündür, soğuk algınlığından evinde yatıyor.

Son Saat gazetesi sahibi ve İstanbul Gazete Sahipleri Sendikası, genel Sekreteri Nâzım Özbay ve eşi Leylâ Özbay, yılbaşını geçirmek üzere, arabalarıyla Ankaraya geldiler ve döndüler. Yolların kış yüzünden kaygan olmasından çok korkan bayan Özbay, Bolu dağını nasıl geçti, kimbilir?

Fransız Kültür Heyetinin sineması yeni senede ilk film olarak Piyer Loti'nin romanından alınan "Pecheur D'Islande"ı gösterdi. Filmin üç gecesi de çok kalabalıktı. Cumartesi akşamı gelenler arasında, İstanbuldan yeni dönmüş olan Melek Güz ve yakışıklı kocası Hüsamettin Güz, küçük oğulları ile beraberdiler. Küçük Güz, mavi sveteri ve uzun pantalonu ile pek şirin, tatlı bir oğlancık. Turan Güneş de eşi ile birlikte gelmişti. Yüksek mimar Toğan Düzgören ve eşi Habibe Dtizgören de dostları ile gelmişlerdi.

İller Bankası Genel Müdürü Selâhattin Babüroğlu, şu son günlerde, yüzlerce belediye reisinin ziyareti ile meşgul olup durdu. İl, ilçe, bütün yeni belediye reisleri, İller Bankasını doldurup taşırdı. Babüroğlu galiba hepsini tatmin etmiş olacak ki, ziyaretçiler memnun ayrıldılar. En son Artvin ve Hopa Belediye Başkanlarından sonra, şimdi de Diyarbakır Belediye Başkanı Nejat Cemiloğlu Ankarada... Diyarbakırın su işini halledecek...

Ankara Kolejinde büyük bir yolsuzluk ortaya çıktı. Kolejin, uzun zamandır bu sayfada belirtilen malt perişanlığının çarelerini ararken sebeplerini de araştıran Kolej idarecileri, nihayet ortaya, maalesef, pek acı bir hakikat çıkarmışlardır: 1961 den bu yana 846 veli, çocuklarına alt okul taksitlerini ödememiştir! Bu paranın yekûnu 325 bin lira tutmaktadır. Müteaddit ihtar ve yönetmeliğin bu husustaki maddesinin tatbik edileceğinin -yani çocuğun okulla ilişiğinin kesileceğinin - tebliğinden sonra ancak 4 çocuğun parası yatırılmış! Umum Müdürün bu işi pek sıkı ve ciddi tutmasından ve bütün baskılara karşı koymasından sonra ise, velilerin ancak % 40'ı, üç senedir unuttukları parayı getirmişler!.. Gemiye kalanlar ise hâla mücadeledeler!

Şimdi bu çocuklar kesin ve tabiî haklı olarak, okuldan uzaklaştırılacaklar. Bakalım, veliler daha ne kadar, bu haksız ısrarlarında devam edecekler!.. 5000 çocuğun ihtiyacına cevap veren bu eğitim müessesesinin durumu gerçekten yürekler acısı...

Bir yanlış anlama yüzünden okul önündeki trafik memurunun kaldırıldığı, iki hafta evvel bu sayfada yazılmıştı. Vali Kurayın gereken ilgiyi göstermesi sonucu, bütün Kolej çocuklarının "Sâdık Amca" ları emektar Grafik polisinin tekrar orada vazifenlendirildiğini memnuniyetle izlemiş bulunuyoruz.

SOSYAL HAYAT

Moda

Kürkün ucuzu

Taklit kürkler ilk defa piyasaya çıktığı zaman, birçok kimseler dudak bükmüşlerdi. Kürk sanayiini yönetenler ise hiç oralı olmadılar. Kadınların en Adi ve ucuz kürkü dahi böyle umdurma bir kürkle değişmeyeceklerini ileri sürüyor ve zaman zaman, kongrelerinde, suni kürk, endişesini dile getiren meslektaşlarını ciddiye almıyorlardı. 1964 kış modası, kürkçülerin bu konuda ne derece aldandıklarını göstermiştir. Çünkü bugün dünyanın en büyük moda merkezlerinde suni kürk sanayii hakikisinin yerini almış ve onu aşmaya başlamıştır.

Kadınlar kürkü daima sevmişlerdir. Çünkü kürk ısıtıcıdır ve genel olarak, yüze yakışır. Kürk, aynı zamanda, çok öteden beri bir varlık sembolü olarak kabul edilmiş ve giyimin bir lüks ve zenginlik imtiyazı olarak kabul edildiği devirlerde bu bakımdan da kadının ruhunu okşamış, vücudu kadar içini de ısıtmıştır. Hattâ bu konuda erkekler kadınlardan ileri gitmişler ve eşlerinin kürkü ile övünmüşler, sevdikleri kadına kürk hediye etmeyi bir gurur meselesi yapmışlardır. Ama işte bugün bir zihniyet tamamiyle yıkılmış, yok olmuştur. Giyim bir zenginlik imtiyazı değildir artık. Kadınlar ne kadar sadelik içinde şık olurlarsa o kadar övünmekte, ucuza mal edilen bir kıyafetin fiyatını saklamak şöyle dursun, ilân etmektedirler. Tabii bu ortam içinde, kendilerini şişman gösteren, istedikleri biçime bir türlü girmeyen pahalı, kaba kürk mantolar yerine vücudu saran, istenilen biçime giren, aynı derecede ısıtıcı ve çok ucuz kürkleri tercih etmektedirler.

Suni kürkler, bu arada kumaş astraganlar, kumaş kaplan ve çeşitli, pırıl pırıl taklitler kadınları çekmekte ve onları kürkçü dükkânından uzaklaştırmaktadır. Bir yağmurluğun yakasını süsleyen ve hiç ıslanmayan suni rönar, elbette ki hakikisinden çok daha caziptir. Suni kürkün bir avantajı da, sahibinin başına yıllar yılı dert olmamasıdır. Öyle ya, hakiki kürk demode bir biçime de sahip olsa, kadın onu yıllarca giyinmek zorunluğunu duyardı. Kürkün biçim değiştirmesi ise her defasında aile bütçesini yıkacak kadar pahalıya mal olurdu.

Bugün suni kürk modası o kadar almış yürümüştür ki, birçok kadınlar , hakiki kürklerini dolaba kapamış, sunisini giyinmeye başlamışlardır. Büyük gala geceleri, suni kürkler gerçeklerinden daha çok göz kamaştırmaktadır. Bunlardan en çok arananı da, astragan taklidi kumaşlardan yapılmış ince mantolar ve spor olarak giyilen suni kaplan manto ve ceketlerdir. Kumaş kürkler aynı zamanda bere. eşarp, yelek ve kemer, çanta gibi aksesuarlarda kullanılmakta veya motif olarak bir elbiseyi veya tayyörü süslemektedir.

Yılın modası kürk şapkalar
Yumuşak, yumuşak

1963-64 gardrobu

1963-64 mevsimi kadınının tipik gardrobu şu şekilde tespit edilmiştir :

Vücuda yapışık dar bir etek - pliil tergal etekler artık yoktur-;

Çok uzun olarak etek üstüne düşen, kaba dokulu ve boyunda dönen kalkık yakalı sveter;

Vücuda yakın, az kumaşla yapılmış kısaca ve kürk yakalı bir spor manto:

Mantonun kürk yakasına uygun kumaştan bir bere-şapka - kaplan kumaşlar özellikte rağbettedir-;

Uzun, ısıtıcı, fakat zarif bir çizme;

Spor ayakkabı ve renkli spor çoraplar;

Klâsiğe yakın bir tweed tayyör;

Vücuda, oturmadan sarılan çok sade bir abiye elbise -uzun küpeleri **ile çok** abiye olabilir- ;

Abiye olarak suni astragan manto;

Gece için uzun bir yün etek ve yerine göre giyilecek aynı kumaştan ve değişik kumaşlardan kollu veya kolsuz bluzlar...

Dernekler

Arızalılara yardım

Üç yıldan beri İstanbulda. memleketimizde adedi yarım milyon olarak tespit edilmiş bulunan arızalıların yüzünü biraz güldürebilmek için geceyi gündüze katarak çalışan Türkiye Sakatlar **Derneğinin** Yönetim Kurulu üyeleri nihayet rahat bir nefes alabildiler.

Türkiye Sakatlar Demeği, Bakanlar Kurulu karan ile, kamuya yararlı dernekler arasına girebilmiş ve böylece bir takım imkânlara kavuşmuştur. İlk olarak **Vilayet** ve Belediye, kendisine ait olan **bir** şantiye yerini Derneğe terketmiş ve Dernek, Çapa Eğitim Enstitüsü ile Ortopedi kliniği arasında, cadde üzerindeki bu şantiye binasını hem lokal, hem de dispanser olarak kullanmak üzere hemen kendi imkânları içinde tamirata girişmiştir. Bu arada, Derneğe 8 dönümlük bir arazi ve 10 bin liralık bir bağışta bulunan Şevkiye Paşmakçı ile Semiha İbrahim Şakir gibi yardımsever kadınlar, İstanbulda arızalılara yardım kampanyasını açmış ve birçok ticaret müesseseleri, **dernekler,** teşek-

Köye Doğru..

Köylerimiz kalkınmadıkça, toplum kalkınmasını başarmamıza imkan yoktur. Bu gerçek, özellikle son yıllarda, memleketseverlerin kafasına iyice yerleşmiş bulunmaktadır. Köyü kalkındırmak için bugüne kadar hiçbir çaba sarfedilmediğini söylemek de mümkün değildir. Birçok bakanlıklar resmi kanaldan ve birçok dernekler de özel teşebbüsleri ile "köye girme" deyimini edebi bir terim olmaktan kurtarmaya çalışmışlardır. Bu bakımdan, bugün reform hükümetinin kurduğu Köy İşleri Bakanlığı hepimize yakın gelmiş, hepimize umut vermiş ve içimizi ısıtmıştır. Köy İşleri Bakanlığının ne şekilde çalışacağını henüz kesin olarak pek bilmiyoruz. Öyle tahmin ediyoruz ki, bu yeni Bakanlık, köylerimiz hakkında bugüne kader yapılmış bütün araştırmalardan ve etüdlerden faydalanacak ve mevrut hizmetleri de gözden geçirerek, bunların arasında bir koordinasyon kuracak ve bunları yürütebilecek yetkilere de sahip olacaktır.

Köyün yolu, köyün suyu, köyün okulu davası, bu koordinasyon kurulmadıkça halldilemez. Bunun için, mesela köy eğitim ve öğretim dâvasında. bir milli politikanın tespit edilmesi ve "Köy Enstitüleri" tecrübesinden de faydalanılarak bu konuda gerçek bir reforma gitmek zorunluğu çok uzun zamandır, toplum kalkınmasının özü olarak, büyük bir ihtiyaç halinde kendisini hissettirmektedir. Çocuk, okumayı yalnızca harf re rakam bellemek anlamında ele almamak, o klasik bilgiler yanında kendisini açlıktan, sefaletten kurtaracak yeni, pratik bilgiler de kazanmalı, herşeyden önce kaderini yenmeyi öğrenmelidir. En iyi bir eğitim sistemlinin ancak ekonomik kalkınma ile beraber yürüyebildiğini ve zaten bugünkü eğitim ve öğretim anlayışının bunu da içine aldığını unutmamamız gerekir. Uzun yıllar köy katlanması ile ilgilenmiş bir fransız kadın yazar, "Eğer köy kadınım cehaletten kurtarmak istiyorsanız, herşeyden evvel oha, biraz, para kazanma yolunu öğretiniz. Ekonomik güç, ona, her söylediğinizi daha büyük bir kolaylıkla anlama imkânını sağlayacaktır" der.

Ancak, iyi düzenlenmiş bir eğitim ve öğretim sistemidir ki, Köy İşleri Bakam sayın Lebit Yurdoğlunun istediği gibi. köye. boş zamanları, uzun kış günlerini değerlendirme imkânlarını götürecektir.

Köyün ana meselelerini halledecek bir milli politika ve bakanlıklararası işbirliği yanında sayın Lebit Yurdoğlunun, gençlerin ve muhtelif derneklerin, özel teşebbüsle giriştikleri yardim çabasını da küçümsemediğini görüyoruz. Bakanın bu sahada da işbirliği araması, özel çabalara bir yön vermeye çalışması şüphesiz ki çok faydalı olacaktır.

Ankarada bazı kadın derneklerinin yakın köylerde fevkalâde başarılı çalışmalar yaptıklarını hepimiz biliyoruz. Bu kadınlar köye birçok medeni araçlar ve yeni bir zihniyet, götürmeye çalışmışlardır.

Bugün burada, özellikle bir derneğin. Köy Öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneğinin faaliyetleri üzerinde durmak istiyorum. Derneğin merkezi İstanbuldadır. Ankarada da 300 üyeye sahip bir kolu vardır. Bu demek üyeleri kendilerine birer köy seçtikten sonra, milli eğitim müdürlükleri ve o köyün öğretmeni ile mektuplaşmakta ve bu haberleşme ile köy okuluna maddi ve mânevi birçok yardımlarda bulunmaktadırlar. Derneğin kuruluş ve çalışma sistemindeki özellik. her üyenin faaliyet sahası bulması, her üyenin inisiyatifini kullanabilmesi, kendi başına ödev ve sorumluluk yüklenebilmesidir. Çünkü köy öğretmenleri ile mektuplaşan üyeter, bu işi yalnız başlarına yönetmekte, maddi yardım için de, üye olsun olmasın, eşin dostun yardımını istemektedirler. Meselâ bir köy okulunun kitaba mı ihtiyacı var, üye bunu temin etmekte, ayrıca mektupları ile öğretmene kuvvet vermekte onun mânevi sıkıntılarını gidermeye çalışmakta, kendisi de memleket gerçeklerini öğrenmektedir. Anadolunun kaybolmuş bir köşesinde yoksulluklar içinde bunalmış bir köy okuluna giden hediye bir türk bayrağı, bir Atatürk portresi, bir dünya haritası, çeşitli araçlar elbette ki faydalı olacaktır ama, asıl en büyük şey, uyanan bu ilgi, bu yakınlık ve bu sıcaklıktır.

Uyanan bu köy sevgisini en faydalı ve en olumlu yola yöneltmek, çabaları işbirliği halinde toplamak ve bütün geçmiş tecrübelerden faydalanarak bilgi ile duyguyu beraber harekete getirebilmek... İşte, yeni Bakanlıktan istediklerimiz bunlardır.

Jale CANDAN

küller bu kampanyaya katılmışlardır.

Türkiye Sakatlar Demeği Ankarâda ve Manisada şubeler açmak için de harekete geçmiş ve arızalıların çeşitli iş sahalarında çalıştırılmalarını sağlıyacak olan kanun tasarısını kavralayıcı Cemiyetler Kanunu hakkındaki görüşlerini ve memleketin muhtelif yerlerinde kurulması düşünülen rehabilitasyon merkezleri hakkındaki etüdü ilgililere iletmiştir.

Her toplumun en değerli iham malzeme, kaynağı, insan gücü ve insan kabiliyetidir. İleri toplumlar bu gücü en iyi kullanabilen, gücün israf edilmesine, kabiliyetlerin yok edilmesine engel olabilen toplumlardır. Bu arada, daha az verimli olduğu sanılan arızalıların gücünden faydalanma bu toplumlara büyük imkânlar sağlamış ve özel eğitimin bu sahadaki başarısı, hayret verici olmuştur.

İnsandan faydalanma

Yapılacak ilk iş ârızalıları sınıflandırarak tespit etmek, bunları özel eğitime tâbi tutmak ve çalışabilecekleri sahaları böylece ayırdıktan sonra, onlara iş sahaları bulmak, bunun için kanuni hükümler koymak ve arızalı insanı herşeyden önce, imkân dahilinde çalışma sahasına ve ekonomik bağımsızlığa kavuşturmaktır. Dernek, yapılan yardımların, özellikle, bu sahada olmasına ve arızalıyı iş sahibi yapmaya yaramasına büyük titizlik göstermektedir. Bunun yanında hayatını kazanamıyacak sakatlara da mânevi bir destek olmak ve maddi yardımda bulunmak en başta gelen bir insanlıl ödevidir. Tecrübeler şunu göstermiştir ki, her insan ne kadar yardıma muhtaç, ne kadar arızalı olursa olsun, sistemli bir çalışma içinde, hiç olmazsa manen, bir başkasına yardımcı olabilmektedir.

Derneğin üzerinde durduğu bir konu da sakatların eğitimi, kursa tâbi tutulmaları ve rehabilitasyon merkezlerinde ve iş yerlerinde iş sahibi olabilmeleri kadar bu konuda halkın eğitilmesidir. Arızalı çocuk, önce ailede, sonra da. toplum içinde iyi karşılanmaz ve itilirse, elbette ki mutlu ve yararlı olamaz. Hattâ böyle ârızalı çocuklar arasında, anlaşılamamak, yardım görmemek yüzünden menfi olanlar zararlı olanlar da görülmüştür; Memleketin muhtelif köşelerindeki bu konu ile ilgili derneklerin bu bakımdan ruh sağlığı dispanserleri ile işbirliği yapmaları çok faydalı olacaktır. Bir arızalının maneviyatı yükselirse, topluma bir sağlam insan kadar, bazen ondan fazla yararlı olabilir. Bu, tecrübelerle sabit bir husustur.

T A N I T M A

Teşkilât

Ümid fakirin ekmeği

Uzun süren kabine buhranından sonra kurulan hükümetin hemen bütün bakanlarının eskilerine kıyas a genç oldukları meydandadır. Genç bakanlardan beklediklerimizden bazıbaşka şeyler oluduğu da bir gerçektir.

Yeni kabinede bütün bakanları oldukça yüklü işler beklemektedir, fa;at yalnız bir Bakanlığın işleri daima gözönüne çıktığı için, o Bakanın omuzlarında diğer bakânlarınkinden apayrı bir yük vardır. Bu Bakanlık Turizm ve Tanıtma Bakanlığı. Bakam da Ali İhsan Göğüştür.

Her bakanlığın birbirinden ağır, Birbirinden önemli ve birbirinden tesirli işleri ve meseleleri olmasına rağmen, niçin Turizm ve Tanıtma Bakanlığının ayrı bir özelliği vardır? Niçin her Turizm ve Tanıtma Bakanında bambaşka bir sorumluluk aranır?

Çünkü bu Bakanlık, Türkiyenin her bakımdan içerde ve dışarda tanınmasından sorumludur. Bu sebepten Bakanlığın bir Tanıtma Genel Müdürlü ğü, vardır. Bu müdürlüğün, akla gelen her çeşit neşriyatla, Türkiyenin içerde ve dışarda, her konuda propagandasını yapması, yurdu her yönden tanıtması, yurt hakkında bilgi vermesi gerekir. Bu görevin yerine getirilmesi için fotoğraflardan, filmlerden, makalelerden, broşürlerden, kitaplardan, hatta konferanslardan faydalanılır ve bu gibi neşriyatı hazırlamak için yurdumuza gelen yabancı yazarlara, filmelere veya diğer ilim adamlarına yardımcı olunur. Aslında bütün bunlar için "yapılır" demek değil, "yapılması gerekir" demek daha doğrudur. Çünkü her yönü aksayan bu Bakanlığın tanıtma işleri de allahlıktır. Böyle olmasının sebeplerinin başında elbette ki **parasızlık,** elemansızlık ve daha başka imkânsızlıklar gelmektedir. Fakat işlerin kör topal gitmesinin birinci sebebi, tanıtma işinin nasıl yapılacağının bilinmemesidir.

Türkiyenin tanıtılması, yurt meseleleri için dışarda gerekli zemin hazırlanması ve yurdumuzun, siyasi olmayan bakımlardan dışarda temsil edilmesi ise yine Turizm ve Tanıtma Bakanlığına bağlı olan Basın müşavirlikleri ve ataşeliklerin görevidir. Bu müşavirlikler ve ataşelikler de Tanıtma Genel Müdürlüğü gibi Turizm ve **Tanıtma** Bakanlığının en dedikodulu, en aksayan bölümlerinden biridir.

Tanıtamıyan Tanıtma Bakanlığı

Aslında bu Bakanlıkta veya diğer devlet dairelerinde bu kadar oyunun, bu kadar "hatır - gönül"ün ve ataşelik gibi işlerle ilgisi olmayanların bulunduğu bir bölüm görülmemiştir. Bakanlığın birçok görevlerinde çalışanların gönlünde muhakkak memleket dışında bir basın müşavirliğine veya ataşeliğine atanmak yatar. Bu gibi kimselerin bütün düşünceleri budur. Herşey, görevin menfaatine değil, dışarı gitme imkânlarına göre ayarlanır ve o sırada Bakan kim ise; onun aklı da bu imkânların hazırlanması için çelinmeye çalışılır. Bunda ekseriya başarıya da ulaşılır. Tabiî., dışarıya atadan her basın ataşesi veya müşaviri, işinin ehli olmayan kimselerden seçilmez, fakat eskiden bu gibi görevlere atananların büyük bir kısmı lisan dahi bilmemekteydi. Bugün de birçok ataşe veya müşavir, yabancı dil bildikleri halde, arandıkları memleketin dilini bilmemektedir. Bu yüzden de, bu görevliler, Bakanlığın seçtiği dış memlekete değil, kendi seçtikleri memlekete gitmenin yolunu bulmağa çalışmaktadırlar!

Aslında, eğer bu dairelerdeki görev terin yarısı dahi yerine getirilse Tanıtma Genel Müdürlüğündeki aksaklıklar ve Basın müşavirlikleriyle ataşeliklerinde oynanan oyunlar üzerinde kimse durmayacaktır. Bugün bu Bakanlık, görevleri arasında olduğu halde, daha doğru dürüst bir film bile yapamaz ve yabancıların haleti ruhiyesini bilmediği için de, buraya iş yapmaya gelenlere ekseriya uygun muamele edilmez» Bakanlığın bütün başarısı, broşür bastırma,işi üstünde toplanmaktadır. Zaten gerek içerde, gerekse dışarda Türkiyeyi tanıtmakla sorumlu olan görevlilerin dalma övündükleri tek şey,: Türkiye hakkında bastırdıkları cicili-bicili, renki broşürlerdir. Broşürle memleket tanıtma yolunun yanısıra daha başka yolların da bulunduğunu kimse bilmez, Meselâ bugün dışarda, genel olarak bütün yabancı ülkelerde, kısa metrajlı filmler için muazzam bir pazar mevcuttur. Hemen her memleketin gerek devlete ait tanıtma dairesi, gerekse özel film şirketleri, o memleketin insanları, danaları, tarihi, turistik konuları, müziği ve çeşitli konuları ile ilgili, ononbeş dakikayı geçmeyen filmler yaparak diğer memleketlere ya dağıtmakta veya satmaktadırlar. Tanıtma Genel Müdürlüğü Tanıtma Bölümünün sadece bu işi becerebilmesi, Türkiye hakkında dışarda milyonlarca insanın fikir, edinmesini sağlayacak, turistlerde Türkiyeye karşı büyük bir ilgi uyandıracaktır..

Yalnız, bu filmlerin sadece kamerayı koyup manzara veya insanları; filmi almaktan ziyade, bugün artık dünyanın her yanında ilerlemiş olan film tekniğine biraz yaklaşmış olması şart tır.

Bakanı bekleyen işler

Tanıtma Genel Müdürlüğünün öğrenmesi gereken hususlardan biri de, hazırladığı resimleri, filmleri veya diğer neşriyatı en kısa ve en emin vâsıtalarla gereken yerlere dağıtmaktır. Hele bu neşriyatın gideceği yerler dış memleketlerse, o zaman bu özelliklere önemle dikkat etmek gerekir. Çünkü aktüalitenin son derece değerli oldu-

Bir Cesaret Meselesi

Mahmut T. ÖNGÖREN

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının en göze batan taraflarından biri radyolarımızdır. Bugüne kadar radyolara hiçbir Bakanın el uzatması mümkün olmamıştır. Bunun sebeplerinin başında. Bakanların bu konuyu bir hayli teknik bulmaları ve turizm, basın ve tanıtma gibi işler dururken radyolardan uzak kalmayı tercih etmeleri gelmektedir. Ayrıca, radyolardan hiç kimse de kalkıp, en önemli yayın organlarımızdan biriyle ilgili bu konuda Bakana bilgi vermeye, meselenin anahatlarını anlatmaya yanaşmamıştır. Bunun da sebepleri arasında hem bu bilgiyi gereklisi şekilde verecek birinin bulunmaması, hem de nemelâzımcılık vardır. Kendilerine sorarsanız, «Bakana bu meseleleri anlatsam, önemli bir yerde gözüm var sanır» diye cevap verenler çıkabilir. Fakat bugüne kadar hu konuyu çeşitli dedikodulardan korkmadan, doğru söyleyenin dokuz köyden kovulacağını düşünmeden ele alan yönetici çıkmamıştır.

Radyolarımızın bugün içinde bulunduğu kesmekeş. Kıbrıs olayından ötürü yayınlanan programlar sırasında bir defa daha kendini gösterdi. Gerçi radyolar, matem programı yayınlamaya Hükümetin kararı ile başlamışlardır ve bu kararın sıhhatini ölçmek kimsenin aklına gelmez, fakat bir radyo yöneticisinden beklenen de, matem programının şeklini «matem programları arasında Kıbrısa ait söz programlarının hazırlanmasının gerektiğini ilgililere anlatmaktır. Matem programları düzensiz bir şekilde yayınlandığı gibi, Kıbrısın tarihini, bundan önceki meselelerini açıklayan ve inceleyen programlara, bir gazeteci tarafından hazırlananın dışında, açık oturumlara da yer verilmedi. Bunları, binbir işlerle uğraşan Hükümet ileri gelenlerinden, hattâ, bir Balkandan dahi beklemek haksızlık olur. Bunu gerektiği şekilde âmirine. Bakanına anlatması ancak, o işten anlıyorsa, radyocudan beklenir. Onun. için, yalnız Kıbrıs olayları sırasında radyonun tutumu hakkında değil, radyolarımızın acınacak genel durumu hakkında yukarılara kim bilgi vermek, meseleleri anlatmak cesaretini kendinde görürse, o yönetici hayırlı bir iş yanacaktır. Eğer hu yönetici irin «su önemli yerde gözü var bu önemli yerde gözü var» denirse, unutmayalım, kılıç kuşananındır. Fakat kılıç kuşanmadan önce gerekeni yanmak, meselâ bu durumda da olduğu gibi, radyocunun âmiri aydınlatmasına önem vermek şarttır.

ğu yerlere geç gönderilen filmlerimiz sadece alay konusu olmaktan öteye geçemez.

İşte, genç Turizm ve Tanıtma Bakanını bekleyen işlerden birinin, tanıtma işinin durumu budur. Dış memleketlerdeki Basın müşavirlikleri ve ataşelikler konusuna gelince, bu konuda yen! Turizm ve Tanıtma Bakanını daha büyük güçlükler beklemektedir. Çünkü binbir dolabın, binbir tesirin döndüğü bu alanda işin neresinden tutulacağım kestirmek gerçekten çok güçtür. Yeni Bakanın dışardaki müşavirlere, ataşelere Kıbrıs konusunda ne yaptıklarım sorması, bu görevlilerin gerçek değeri hakkında çok güzel fikir verecektir. Aslında Kıbrıs gibi meseleler zuhur ettiği zaman, bu görevlilerin türk düşüncesini, türk tezini, türk görüşünü dışarda, imkân buldukları her yolla anlatmaları ve yabancılar üstünde bir "publîc opinion", yani halkoyun da bir zemin yaratmaları gerekir. Bunun için gazetelere gönderilecek yazı lar, resimler, orada burada verilecek konferanslar, radyo veya televizyonda yapılacak programlar en tesirli yollar arasındadır. Yalnız bu imkânlar, özelikle yabancı memleketlerde durup dururken değil, ancak çaba ile yaratıllır. Yani. oradaki görevlinin girişkenliğine, işten anlamasına, yabancı memleket yayın organlarındakileri tanıma ve onları tesir altına alma kaabiliyetine bağlıdır. Tabiî, görevlinin sorumluluk duygusu da çok önemlidir. Eğer görevli, oraya kelimenin tam mânasiyle dalga geçmeye, dışarının avantajlarından yararlanmaya gitmişse, o zaman ondan Kıbrıs meselesi sırasında birşeyler yapması beklenemez. Halbuki bilindiği gibi, rumlar Kıbrıs meselesini dış memleketlerde bambaşka açılardan göstermeğe çalışmışlar ve radyo, televizyon ve basından yararlanarak bunda bir dereceye kadar da başarıya ulaşmışlardır. Eğer Makariosun sözünden döndüğü anlaşılmasaydı ve eğer yabancı yayın organlarının muhabirleri bizzat Kıbrısa gidip türklerin nasıl öldürüldüğünü görmeselerdi, dünya halkoyu yine suçu bize yükleyecekti ve Türkiye dünyanın aşağı yukarı her memleketindeki basın müşavirlikleri ve ataşelikleriyle eli, kolu bağlı kalacaktı. Turizm ve Tanıtma Bakarana bu konuda da gerçekten büyük işler düşmekte ve kendisinden, bu ataşelik hikâyelerine de artık bir son vermesi beklenmektedir.

Bilhassa turizm konusu

Bakanlıgın en önemli görevlenen başında, tabiî ki turizm gelmektedir. Turizm konusunda bugüne kadar hiç bir adım atılmamıştır. Bu sebepten Türkiye, her yıl, elinde imkân olduğu halde, binlerce liralık döviz ve araölçülemeyecek derecede de prestij kay betmektedir. Aslında tanıtma işleri ve ataşelikler bu Bakanlığın ikinci derecedeki görevleridir ve bu görevlerin turizm çabasını desteklemesi gerekir. Fakat Bakanlıkta turizm uzmanının bulunmaması, çoğunluğun aklının fikrinin dışarda olusu, turizm konusunun baştan aşağı ihmâl edilmesine sebep olmuştur. O kadar ki, yabancı memleketlerden gelen uzmanlar dahi bütün bilgilerine ve tecrübelerine rağmen bu konuda, ilgililere sözlerini getirememektedirler. İşin en acı tarafı, üyesi bulunduğumuz milletlerarası teş kilâtlarda bile uzmanlar arasında Türkiyenin turizm konusunda çok, geri kal dığının ve bugüne kadar hiç bir ilerleme kaydedilmediğinin acı bir gerçek olarak ifade edilmesidir.

Bütün bunların, yıllardan beri açılıp gelen yaraların Turizm ve Tanıtma Bakanı İhsan Göğüş tarafından kısa bir zamanda halledilmesi elbette ki beklenemez. Fakat iyi bir idareye, ve gerçekten yararlı ve başarılı bir icraata kavuşmak için bu yeni ve genç Bakandan beklenen en önemli davranış, Turizm ve Tanıtma Bakanlığına yıllardan beri postu sermiş ve hiç bir iş yapmamayı alışkanlık haline getirmiş olan bazı kimselerin tesiri altında kalmaması olacaktır. Bugüne kadar Turizm ve Tanıtma Bakanlığı koltuğunu çeşitli kimseler işgal ettiler ve hiç bir başarıya ulaşamadan çekilip gittiler. Çünkü bu bakanların hemen hepsi, iyiniyetli oldukları halde, bir takım menfaatler için etraflarını alanların tesiri altında kalmışlar, tâyinleri bu gibilerin fikirlerine göre yapmışlar, kararlarım da yine onların görünmeyen baskısı altında almışlar ve tâbii gemiyi çok çabuk karaya oturtmuşalrdır. Bu şahıslar çekilip gittiler ama, geride, hâlâ bozuk işleyen bir tanıtma dairesi, bir türlü halledilemeyen bir turizm meselesi, yine onun bunun isteğine göre dış memleketlere giden bir ataşeler hikâyesi ve bir türlü belini doğrultmayan radyolar kalmış bulunmaktadır.

TİYATRO

İstanbul

Arenada "Sezarla Kleopatra"

Arena Tiyatrosu, aylardanberi hazırlamakta olduğu, mevsimin en ilgi çekici oyununu çarşamba gününden itibaren oynamıya başladı. Bu oyun, yeni zamanların ünlü tiyatro hicivcisi Bernard Shaw"nun «Sezar ve Kleopatra» sıdır.

"Bilindiği gibi, bu önemli oyun için Arena Tiyatrosu misafir rejisör olarak Cüneyt Gökçeri, misafir sanatçı olarak da Devlet Tiyatrosunun genç sanatçılarından Işık Yenersuyu angaje etmiştir.

«Sezar ve Kleopatra» Ahmet Kozanoğlu tarafından yeniden dilimize çevrilmiş, Arena Tiyatrosuna göre de Aptullah Ziya Kozanoğlu tarafından "adapte" edilmiştir.

Dekorlarıyla kostümlerini Belgin Gürkanların çizdiği oyunda, belli-başlı rollerden Sezar'ı Yıldırım Önal, Kleopatra'yı Işık Yenersu, Belzanor'u Pekcan Koşar, Belfaris'i Ayten Ürkmez, Ptoleme'yi Tuncay Erenay, Potinus'u Erhan Gökgücü, Rufio'yu Türker Tekin, Apollodoros'u da Alp Öyken oynamaktadırlar.

Fiyaskonun: devamı

Geçen hafta, Karaca Tiyatrosundaki Saat Altı Tiyatrosunun ilân ettiği Peter Ustihov'un «General Çöpçatan» —Romanoff'la Juliet— oyununun, Münir Özkulun son dakikada rolünü bırakması üzerine, neden oynamadığını anlatmış, aynı role Altan Erbulakın çıkmıya hazırlandığını bildirmiştik.

Geçen pazar günü Altan Erbulakla verileceği ilân edilen oyuna Altan Erbulak da, son dakikada, çıkmamıştır... Neden mi? Bu konuda rivayetler muhteliftir. Bir söylentiye göre Özkul Erbulaka giderek, bıraktığı role çıkarsa intihar edeceğini söylemiş, bir söylentiye göre de, temsile ne kadar arkadaşı "varsa, gönderip skandal çıkarmakla tehdit etmiş... Bunların hepsi söylenti tabii... Gel gelelim işin gerçek tarafı şu ki, pazar günkü yeni ilk temsile Altan Erbulak sahiden çıkmamıştır.

Salonu dolduran ve ne olacağını merakla bekleyen seyircilere, bir sözcü, perdenin önüne çıkarak, Münir Özkuldan sonra Altan Erbulakın da, bilinmeyen bir sebepten dolayı rolünü bıraktığını, ama bu sefer perdenin kapanmıyacağını, oyunu mutlaka oynamıya kararlı olan topluluktan, Romanof rolüne hazırlanmış olan, Gürdal Onurun çıkacağını, kendi rolünü de bir başka gencin oynıyacağını haber vermiş ve oyun, seyircilerin hayreti karşısında, gerçekten ve hiçbir aksaklık olmadan oynanmıştır!..

OYUN; «Avluya Bakan Pencere» («Das Fenster zum Flur»);Komedii,5 tablo.
YAZANLAR: Curt Flatow - Horst Pillau.
ÇEVİREN: Seniha Bedri Göknil.
SAHNEYE KOYAN: Vasfi Rıza Zobu.
TİYATRO: İstanbul Şehir Tiyatrosu (Üsküdar).
DEKOR: Nikola Perov.

KONU: Çocuklarını kendi sosyal durumlarının «ve» şartlarının üstüne çıkarmak isteyen iyi yürekli anaların «Dimyata pirince giderken» çokdefa nasıl «evdeki bulgurdan olduklarını» gösteren ve şuursuz bir yabancı —hele amerikan— hayranlığının gençkızlara neye mal olabileceğini duyuran bir oyun. Anneleri apartıman kapıcılığı, babaları vatmanlık eden ortahalli bir alman ailesinin yetişmiş bir oğlu ile iki kızı vardır. Anne «oğlanı doktor yapacağım» diye tutturmuştur. Büyük-kız-kendisini candan seven yakışıklı muslukçuya «milyoner» sanılan bir amerikalıyı tercih etmiş, peşinden Amerikaya gitmiş, ama bir başkasından edindiği bir piçle geri dönmüştür Küçük *Kız* Polonyalı bir müzisyenle sevişmektedir.. Yalnız, o realist düşünerek, ailesinin küçümsemesine rağmen, sevdiği adamla evlenecek ve mutluluğu hakedecektir.

OYNIYANLAR: Sami Ayanoğlu (Karl Wiesner, baba), Şenime Erton(Anni Wiesner, anne), Muallâ Fırat (Helene, büyük, kız), Leylâ Altan (Inge, küçük kız), Kâmuran Usluer (Herbert, oğul), Aytaç Yörükaslan (Erich Seidel, muslukçu), Zihni Küçümen (Polonyalı müzisyen), Taner Erhan (Dan, Helene'nin çocuğu).

BEĞENDİĞİM: Öldüğü güne kadar fırçasını elinden bırakmamış olduğu anlaşılan emektar,örnek sanatçı, Nikola Perov ustanın, son güzel dekoru içinde Vasfi Rıza Zobunun yumuşak, neşeli, duygulu ve kusursuz sahne düzeni. Zevkle seyredilen bîr hayat tablosu çizerken, yazarların ikinci dünya savaşı sonrasının' yarattığı problemleri, bunun gerisinde anababa çocuklar ilişkisini, bu bir çeşit eski - yeni dünya görüşü çatışmasmı renkli, canlı bir fırçayla tasvir etmiş olmaları. Gözleri trafik ışıklarını artık farkedemediği için mühim bir kazaya sebep olan ama bu kaza sayesinde oğlunun, hiç sevmediği, tıp öğretimine dört elle sarılmasını sağlayan vatman Baba'da Sami Ayanoğlunun çizdiği sevimli ve ifadeli tip. Anne'de Şehime Ertonun —ancak büyük ve tecrübeli komedyenlerde görülebilen— çok ölçülü, çok sade çok rahat ve inandırıcı oyunu. Çocuklarda Muallâ Fıratın, Leylâ Altının ve Kâmuran Usluerin çok ahenkli, başarılı trio'su. Dande ümit verici bir oyun çıkaran küçük Taner Erhan. Aytaç Yörükaslanın ölçülü oyunuyla muslukçu Erich'e kazandırdığı inandırıcı ve «erkek» yüz.

BEĞENEMEDİĞİM: Pek aceleye gelmiş hissini veren Zihni Küçümenin Adam Kowalski'sinden başka birşey yok...

SONUÇ: Son zamanlarda Şehir Tiyatrosunda gördüğüm en iyi oyunlardan, en başarılı icralardan biri.

Lûtfi AY

"Avluya bakan pencere"
Avluya değil, gerçeklere.,.

S i N E M A

Filmcilik

Türkiye : 1963

Türk sineması, geride bırakılan 1963 ile yine karanlıklar ve keşmekeşler arasında bocaladığı bir yıl geçirmiş oldu. 1963'ün bir başka önemli yanı, türk sinemasının ellinci yılına da ayak basmasıydı ki, bu uzun dönemde çevrilen dörtbine yakın film içinde hâlâ bütünüyle bir türk filminin ortaya konulmamış olması da ayrıca hüzün vericiydi. Yapımcılarımız, senaryocularımız Ve rejisörlerimiz yıllaryılı çeşitli ulus sinemalarının etkisini sürdürmüşler, bu arada türk filmi adı altında önce rus, sonra alman, sonra arap, sonra hint -içlerinde kötü italyan ve fransız melodramları da vardır- ve amerikan filmlerinin kişiliksiz kopyacılıklarını aktarmışlardır. Her türlü etkiye açık kapıların önünde oturan sinemacılarımızın bu kadar yanlış davranışlarında iki büyük sorumlu daha vardır ki, bunların başında getirtici şirketlerimizle, eğitilmemiş seyircimiz gelmektedir. Getirtici şirketler, seyirci çoğunluğunu değil, kendi isterlerini düşünmüşler, getirilecek filmlerde yapılan seçmede kendi değer ve beğeni ölçülerini her zaman esas tutmuşlardır. Bu durumda, seyirci, iyi filmin ne olduğunu, nasıl olması gerektiğini bir türlü öğrenememiş, arada bir yapılan yarım iyiniyet denemelerini de bu yüzden kabule yanaşmamıştır. Aydınlara bakarsanız, bu elli yıllık uzun süre içinde devletin ilgisizliği de sinemamızın karanlıklara gömülmesinde büyük rol oynamıştır. Bu elli yıl içinde sinemanın yayılma, etki ve propaganda gücünü anlamaya ve kabule bir türlü yanaşmayan devlet, sinemamıza karşı tiyatroya gösterdiğinin yüzde biri bir ilgiden de kesin olarak kaçınmıştır.

İşin burasında devleti suçlamak da gerçekte yersizdir. Gerçi, devlet herhangi bir ilgi göstermemiştir, sinemamızın varlığını olsun kabulden kaçınmıştır ama, sinemamız da bir varlık olduğunu devlete kabule ne yanaşmış, ne de bu türden bir çaba harcamıştır. Suçlama, iki yanın da ortak baş niteliğidir.

Geçen yıldan kalan

Sinemamız, bu keşmekeşti ve karanlıklar boyu 1963 yılında iç pazarın kaldıramıyacağı bir oranda film yapımını yükseltmiştir. Yurdumuzdaki yerli film gösteren sinema salonları, seyirci ve koltuk sayısının ortaya koyduğu gerçeklerin dışında bir davranışın ürünü olan bu olağanüstü sayı, giderek tıkanıklığı da yarasıra getirmiştir. Magazin dergileriyle yapımcıların elele verip kendi başlarına yarattıkları- bir çeşit ticari garanti amacıyla da olsa- star sistemi, 1963 yılında geriye tepen bir silâh olmuştur. Olmuştur, çünkü "star'lar yapımcının ummadığı - hattâ beklemediği - astronomik ücretler istemeye başlamışlar ve böylece filmlerin maloluş fiyatlarında yine umulmadık artışlar kaydedilmiştir. Buna karşılık, iç pazarda artan sinema salonu ve seyirci oram diye birşey yoktur. Sinema salonları sahipleri, yapım sayısının artışından -yapımcılar yerine - alabildiğine yararlanma doğurması yüzünden, yapımcıyı bir bakıma işin müteahhitliğine itmiştir. Yapımcı müteahhit, ince eleyip sık dokumayı bir yana bırakıp, mutlaka istenilen filmi yetiştirmeye çalışmakta, bunun için ne gerekli ise onu yapmaktadır. Star sistemi, yapımcıyı ucuza da götürmüştür. Bu yeni ucuzluk furyası da kötü senaryocuyu, kötü fotoğraf direktörünü ve kötü rejisörü beraberinde getirmiş, lâboratuvarın da buna eklenmesi, herşeyin üzerine rahatlıkla tüy dikmiştir. Ucuzluk, filmleri birbirinin eşi kılmıştır. Çevrilen yüzelli film ancak altı ile sekiz "jön" ve "jönfi" arasında paylaşılmakta, kısır bir görünümdeki yardımcı oyuncular da hemen hemen her filmde arz-ı endam etmektedirler. Senaryocular belirlidir, fotoğraf direktörleri belirlidir. Bütün bu sayıların üstünde de kişiliksiz rejisörler filmlere damga vuramadıklarından, birinin yaptığını öbürkünün yaptığından ayırdetmek bir yerden sonra seyirci için imkânsız bir duruma gelmektedir.

Alışık, Ferdağ, Mekin ve Caner: "Kelebekler Çift Uçar" da
Gerçeğe bir adım daha!..

yolunu tutmuşlar, gösterilecek filmler için peşin garanti ücreti istemeye, ayrıca tek birinci vizyon yerine, iki birinci vizyon film istemeye ve yapımcıyı buna zorlamaya başlamışlardır. İki birinci vizyon filmi bir arada göstermek demek ise, yapımcının beklediği kârın otomatikman yarı yarıya düşmesi demektir ki, yapımcı bu durumda zararın tam göbeğine düşmektedir. Çırpınması, daha çok batmasından başka birşeye yaramıyacaktır.

Seyircinin ayrıca yerli filmlere karşı bir bıkkınlık duymaya başlaması da karanlığa gidiş nedenlerindendir. Yapımcı - işletmeci ilişkisi, belirli bir tarihte filmi yetiştirme zorunluğunu

İşletmeci baskısı artmıştır, sinemamiza üç-dört yıldır yeni bir akış vermekle kendilerini görevli sayan işletmeciler, bu arada mantar gibi yeni ve türedi yapım şirketlerinin fırlamasında ve dolayısıyla, bir büyük furyanın başlamasında başrolü oynamışlardır.

Var olmak veya olmamak..

Türk sineması, var olmak veya olmamak mecburiyetinin eşiğine gelmiş, bulunmaktadır. Bugüne kadar de-

nenen bütün film yapım politikaları iflâsla sonuçlanmıştır. Star sistemi, ya pım maloluşlarını alabildiğine yükseltmiştir, yapımcılar eskiden olduğu gibi bire on kazanma düşlerinden ansısın uyanmışlar, kendilerine mutlaka bir çekidüzen verme zorunluğu duymuşlardır. Bu, gerçekte sinemamızın yenileşme yolunda atılması mutlaka gerekli bir adımın başlangıcıdır ve sonuç, kaçınılmazdır. Kaçınılmazdır, çünkü yeni ticaret rejimi, bu defa yabancı film getirticilerini de -ister istemez- yeril film yapımına doğru itmektedir. Getirtici şirketlerin yeril film yapımına girişmeleri demek ise, sinemamıza yeni bir ses yeni bir düzen gelmesi demektir. Üstelik, getirtici şirketlerin ellerinde her zaman için sinema salonları vardır ve yerli film yapımcılarına karşılık, filmlerini rahatça vizyona sokma imkânına sahiptirler.

Yabancı film getirten şirketlerin yerli film yapımına yönelmelerinin - şimdilik kâğıt üzerinde görünen - bir faydası da şu olacaktır: getirtici şirketler, ellerinde tuttukları sinema salonlarının seyircisini herşeyden önce göz önünde bulunduracaklar ve bu seyirciyi -hazır ele geçirmişken - ellerinden kaçırmamak için onun isterlerine göre, film yapmaya kendilerini zorunlu sayacaklardır. Bu, ister istemez iyi film, seyredilir film yapmaya gitmektir ki, bunun gerekliliği olan yenileşme de kendiliğinden gelmiş olacaktır.

Bu tür bir yenileşme hareketinin içinde - getirtici şirketler yenileşme zorunluğunu duyanu eski yerli film yapıcıları - eski ve orta kuşak senaryoca, oyuncu, fotoğraf direktörü ve rejisörlerine, yani kısaca denenmişlere yer verilecek midir? Böylesi bir davranış, insana elde olmaksızın eski hamam ile eski tasın yeril yerinde durduğunu ve tellâkların bile değişmediği kanısını uyandırır ki, yenileşmeye gidiş, tersine akan bir ırmağa döner. Yenileşme davranışını getirecek olanlar, beraberlerinde kadrolarını da getireceklerdir. Yeni yapımcılar, yeni senaryocular, yeni oyuncular ve yeni rejisörler... Seyirci buna zorlamaktadır, bu--n içinde bulunulan karanlık dönem bunu zorlamaktadır, iç pazar sıkışıklığı, dış dünyaya açılma kaygısı ve star sisteminin kişileri bunu zorlamaktadır. Bunlardan kaçış imkânı yoktur ve kaçma denemesi, olsa olsa çöküşü -üstelik kurtulussuz bir çöküşü- bir yıl daha geriye atacaktır.

Eskiye rağbet olsaydı...

Yeni, her zaman her yerde ve her işte ilgi çekicidir ve sinemayı ticarî bir işlem olarak gören yapımcı, denenmişlerle bu çeşitten bir. yenileşme hareketine - ticarî zekâsıyla - girişmeyecektir. Fransadaki. İtalyadakl, İngilteredeil, Almanya ve Japonyadaki yenileşmeler, eskiler ve denenmişlerle değil, bütünüyle yenilerle, yani denenmemişlerle - kotarılıp ortaya çıkarılmıştır ve hareket, bu yüzden de fiyasko dışıdır.

Bu zorunluğu duyma, yapımcının yüzünü yenilere dönmesine yeter sebeptir. 1963 yılı, eskilerin, denenmişlerin her bakımdan çöküntüye uğradıkları bir yıldır ve sinemanın çöküşü de bir miktar onların çöküşü ile göbekbağı ile bağlanmıştır. Bu yıl içinde çıkarılanlar ortadadır ve denenmişler, eski denemelerine rahmet okutacak nitelikte kötü filmlerle seyirci karşısına çıkmaktadırlar. Önce yapımcıya, mali destek olan işletmeci, sonra yapımcı ve her ikisine de, çevrilenleri reddetmekle baskı yapan seyirci, durumun farkındadırlar. Duymayan ve görmeyen, yalnızca denenmişlerdir. Tersi bîr oluş, gerçekte, onları kendi kendilerini yenilemeye, değişmeye ve yeni çıkış yolları aramaya zorlardı, bu zorunluğu duyururdu.

Yenilerin bir üstünlüğü de şuradadır: yıpranmamışlardır, filmografyalarında henüz, ticari başarısızlık yoktur. Çünkü çevirdikleri film sayısı her birinde üçü aşmamıştır. Ayrıca, denenmişlere karşılık, ucuzdurlar,.bir filmin maloluşunu büyük ölçüde etkileyecek astronomik rakamlar istemekte ve oyuncusu, senaryocusu, rejisörü ve fotoğraf direktörü ile birlikte toplam, bir "star"ın ücretinin çok altındadır. Bu da, yapımcıyı yenilere itecek baş neden olacaktır.

Yeniler yolu, 1963 yılında çeyrek de olsa açılmıştır. İlk denemeler, seyirci işletmeci, yapımcı ve eleştirmecilerce olumlu karşılanmış ve destek görmüştür. Ticarî fiyaskoya uğranmaması, yenilerin ayaklarını yere daha sağlam basmalarına yetmiş ve artmıştır. Herşey bir yana, denenmişlerin uyuşukluğunu bir elbise gibi üzerlerinde taşımaktan vebadan kaçar gibi kaçan yeniler, sinemamız için yeni bir ses, yeni bir dayanak aramaktadırlar ki, bu çabaları bile kendilerini denenmişlerin hemen uzağında tutmaktadır. Yelliler, kendi gerçeklerimize, kendi kendimize eğilme yolları peşindedirler. Böylesi bir uğraş, zorlamayla o düzeye gelecek olan sinemamızın gidiş hızını bir kat arttıracaktır. İstenen de, beklenen de odur.

S P O R

Haberler

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünde yayın işlerine bakan genç memur, yeni İnönü kabinesinin Devlet Bakanı Malik Yolaçın yanından ayrıldığında hayatından hiç de memnun görünmüyordu. Bakan, diğer arkadaşları gibi onu da çağırmış, işler hakkında kendisinden bilgi almış, anlaşıldığına, göre, öğrendiklerinden pek memnun olmamıştı. Bakan, dedikodusunu duyduğu işlerin en kısa zamanda içyüzünü görmek, meselelere çare bulmak istiyordu. Memura sordu.:

"— Siz ne iş yaparsınız?" .

«— Gazeteleri takip eder, teşkilatımızla ilgili haberleri keser, tasnif eder, arzederim efendim..»

«— Başka?»

«— Spor bültenini hazırlarım efendim-.»

«— Başka?»

«— Ne isterlerse onu yaparım efendim-.»

O gün konuşma orada bitti, fakat işler hakkındaki şüpheler de onu takip eden gün başladı. Bakana kupürleri takdim etmişlerdi. Günlerden, içinde bulunduğumuz ayın üçüncü günü idi. Gelgör ki, kupürlerin üzerindeki tarih 4 Ocak. 1964 ü gösteriyordu! Bakan, yazıya dikkatlice baktıktan sonra, «Maşallah, bizim teşkilât hadiselerin önünde yürüyor.. Tarihten ve olaylardan bir gün öndeyiz» diye düşündü vebu ziyadesiyle dikkatli memurdan iltifatını esirgemedi!..

Hepşey gösteriyordu ki şimdi işlerin ciddî bir sahibi belirmiş ve bütün ağırlığına rağmen, yükün altına cesaretle girmişti. Yapılmakta olan sahaları gezmiş, Ankara acık yüzme havuzunu tetkik etmiş — Adanada yapılan yüzme havuzu kapalıdır— suyun nasıl temin edileceğini sormuş, sadre şifa verir bir cevap alamayınca, tesis işlerimiz hakkında da düşündüklerini akıl defterine kaydedip, hayretle başını sallamaktan kendini alamamıştı. Güreşe el atmış, işleri pehlivanlarımızın sırtı gibi yamyassı yerde bulmuştur Futbol, her tarafından ofsayttı! Tokyo Olimpiyatları ise dev gibi ayaktaydı..

Kolları sıvalı dikkatli Bakanın hamleleri bütün spor çevrelerinde ilgi ve ümitle izlenmektedir.

Geçirdiğimiz futbol haftası gene Totocuları yatırdı. Geçen yılın çifte şampiyonu Galatasaray dört puan iddiası **ile gittiği izmirden** boynu bükük döndü. Karşıyaka ile berabere kaldıktan sonra dinamik İzmir-Spor karşısında oyunun seksenbeşinci dakikasında dize gelmişti: Bu netice gerçi acıklı idi ama, şaşılacak soydan değildi. Üç büyükler kaziyesinin masal olduğu günlerdeydik ve köprülerin altından çok sular geçmişti. Şimdi 'her takım, keseye kuvvet satın aldığı oyuncularla büyük olmuş ve çok sürpriz yaratan bir boy sırası belirmişti. Antrenörleri vardı, menecerleri vardı ve çoğunun, usta antrenörlerini harcamayan akıllı idarecileri vardı.

Turgaylı, Metinli Galatasaray onbiri tam 6 bin 219 kişinin karşısında boy gösterdiği Alsancak stadında ilk devreyi 1 - 0 ilerde bitirdi. Bu avantajı sekseninci dakikaya kadar korudu ve birbiri peşinden yediği iki gol ile 1964 sezonu şampiyonluğundan biraz daha uzaklaştı. İdarecilerin karanlıkta şarkı söyleyen çocuklar gibi «bu yıl da şampiyonluk ümidimizi kaybetmiş değiliz» demeleri taraftarları inandırmağa yetmemektedir. Meraklılar biribirlerine soruyorlar :

«— Baba Gündüzün ahı tutmuş olmasın?.»

Modern türk güreşinin dev siması Yaşar Doğuyu toprağa vereli üç yıl oluyor. Kadirbilir Ankara Bölgesi onun hatırasını bu yıl da hazin ve sade bir törenle andı. Yaşarın ölüm yıldönümünde güreşimizin şu son lime lime hali, insanın büsbütün dikkatini çekiyor. Onun hatırasına pek bir şeyler yaptığımız yok bari zaferlerine saygı gösterip, kendimize biraz çekidüzen verebilseydik !..

Bu hazin tören dolayısıyla Yaşan yakından tanımış ve onun yetişmesinde emeği seçmiş bir eski idareci şu hatırayı anlattı :

"— İstanbulda yapılan ilk dünya birinciliğinde —Dünyanın üzerinden, bütün ağırlıklarda silindir gibi geçmiştik— Yaşar meşhur Crönherg ile güreşmiş, onu altına almış, ezmiş, fakat tutsa getirememişti. Bu İsveçli; de güreş tarihinin sayılı devlerindendi, neticeden üzgün değildi. İnsan. Yasara yenilirdi. Yaşarın kuvveti ve güreş tekniği hakkında su açıklamayı yapmıştı : Taşar, meselâ bir Celâl Atik, bir Gazanfer, bir Ali Yücel gibi tentene istiyormuş gibi incelikle güreşmez. O çok realistir ve kuvveti gerçekten muazzamdır. Fakat bütün bunların üstünde onda, hiç kimsede görmediğim özellik, güreşi —Yaşar, guleş derdi—etinde, kemiğinde, hissetmiş olmasıdır. Karşısındakinin zayıf ve muvazenesiz anını derhal sezer ve bütün o dayanılmaz kuvvetini bir anda ve bütün, ağırlığı ile rakibinin en zayıf yerine bindirir. İşte buna dayanmak mümkün değildir. Onun karşısında yapabildiğim, olduğum yere sağlam basıp, sağlam durmağa çalışmak ve ne gelecekse ondan gelsin diye beklemekten ibarettir."

Yeni yıla girerken

Vildan Aşir SAVAŞIR

Artık hiç bir izah tarzı, hiç bir tevil gerçekleri örtmeğe yetmiyecektir. Bugün bütün spor işlerimiz, başta tesisler ve güreş olmak üzere, idaresinde de, teknik kıvamında da eski emekleme devrine dönmüştür. Sorumluları ve ortaya koyabildikleri meydandadır.

Meslekleri, mesrebleri, emek ve tecrübeleri bakımından sporla ilgisiz kişiler yıllardır saha ve tesis demişler, yüz küsur milyonu, hiç bir prensibe ve plâna bağlanmadan rastgele döküp, memleketi yıllık gelirlerle bakını sağlavamıyacak bir külfetin altına sokmuşlardır. Sporu reorganize edeceğiz, ilmi metodlarla çalışacağız demişler, sonra bunu gezme tozma fırsatı sayıp, içerde ve dışarda yüzümüzü yerlere düşürmüşlerdir. Nizam, disiplin demişler, bilgisiz ve kaprisli davranışlarla, kanunen ve fiilen başında bulundukları ünitelerle huzur bozucu, verim tüketici çelişmelere düşmüşlerdir. Gazetelerin spor sayfaları yıl boyunca buram örnekleriyle dolup taşmıştır.

Saha ve teste işlerimizin perişanlığı için AKİS pek çok örnek vermiştir. Teknik çalışmalar için ise son Rusya - Türkiye güreş karşılaşmalarının ortaya koyduğu tabloya bakmak yetecektir. Hangi devamlı bir eleme faaliyetinin neticesi olduğunu kimsenin bilmediği bir avuç tecrübesiz genci buz gibi bir otele kapatmışlar, başlarına, öğreticilik mesleğinde tecrübesiz ve bilgisiz birkaç adam koyup, onbeş - yirmi gün bilir bilmez bir şeyler yapmışlar, sonra da fin hamamında yağlarını ve takatlerini eritip, dünya devlerinden birinin karşısına çıkararak yüz aklığı beklemişlerdir!

Türk güreşçilerinin, koca dünyaya minderleri haram ettikleri 1946 Stokholm şampiyonasına hazırlanmağa sorumlular 1343 de başlamışlardı. Bunun tek gün aksamamış bir plânı ve programı vardı. Çalıştıranlar, idare edenler, kontrol edenler gözlerini sporda açmış, saclarını sporda ağartmış kimselerdi. Ortada ne bugünkü para, ne de bukadar imkân vardı. Vasat da bu değildi.

Günlük gazetelerin arka sayfaları idarecilere her konuda ışık tutan iyi niyetli yazılarla donanmazdı. Sorumlu devlet adamı bile idaresine tevdi edilmiş sporcular için hiç umursamadan «baldırı çıplaklar» diyebilmişti. Şöhret yoktu, hele buna dayanan güven duygusundan eser yokta.Ama başka bir şeyler vardı.

O zaman nereden nereye gelmiştik, şimdi neredeyiz?

Pehlivanı yağlı güreş çayırından çekip onbeş - yirmi günlük kamplarda güreşçi yapmak mümkün olsaydı, Türkiye bu yolu ilk yokladığı gün âlemi dize getirirdi. Öyle mi olmuştu?.

Hangi spor kolunda olursa olsun, sakalımızın rengini ortaya koyan her hâdisenin ardından sorumlu kişilerin yeni ve ilmi metodlardan, yeni programlardan bahsetmeleri âdet oldu. Hep bunu tekrarladılar, fakat sadece kendilerini avuttular.

Güreş böyle de, diğer spor kolları başka türlü mü? Spor bir bütündür. Ya mahalleden, okuldan, Üniversiteden stada kadar beraber gelişir, ilerler, ya da böyle bütünü ile tersine tersine gider.

Bizce herseyi olduğu yerde yok farzedip ise ölü nok tasından ve baştan başlamak lâzımdır. Dünkü sporcular arasından ilk aklınıza geleni seçip hoca idareci yapmıyacaksınız, ümitelerinizi çoğaltacak, onları manen re maddeten besliyeceksiniz. ümit ekiplerinizi senenin üçyüzaltmışbeş gününde kondisyonunda tutmanın yolunu bileceksiniz, maksada uygun imkânları ve vasıtaları hazırlıyacaksınız, sonra çoraklardan netice isteyereksiniz. Kulüpler kendi -yağları ile kavrulacak, çalışacak çabalıyacak ve siz gezi meyvelerini devşirip bol bol övüneceksiniz. Keyifli iş ama mümkün değil!

Yürürlükteki kanun Beden Terbiyesi Enstitüsünün açılmasını vazife olarak teşkilâta vermiştir. Biz, evvelce açılanı kapadık. Hazırlanan tasarı da bunu derpiş etti., Biz tasarıyı evvelâ tanınmaz hale getirdik, sonra uyuttuk. Öğretici bir kadro yetiştirmek için en ufak emeği esirgedik. Tesisler yapılıyor, diyoruz. Bunların idaresi teknik bilgi ister. Bunun için ne düşünüyoruz, kimseler bilmiyor- Küçük ve okul karakterli sahaların, tesislerin nâmı, nişanı yok.

Kainin, Spor - Toto gelirlerini kayıtsız olarak spor saha ve tesislerine tahsis etmiştir. Bunların mutlaka âbide kılıklı müsabaka yerlerine dökülmesi için bir mecburiyet koymuş değildir. Memleketimizde ilk, orta ve daha yüksek dereceli okulların —hiç çekinmeden iddia edebiliriz — yüzde doksanı kapalı bir cimnastik ve spor yerinde, ona pek yakın bir sayıda olanı da çocukların rahatça koşup oynayabilecekleri temiz bir bahçeden mahrumdur. Millî Eğitim Bakanlığı, elindeki kaynaklarla bu kesin ihtiyacı sağlıyamamaktadır.

Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü spor «as» larının yetişmesi için hakikî bir, «fidelik», «fidanlık» demek olan okullarla meşgul olmamış, onların beden eğitimi ve spor bakımından problemleri üzerine eğilmeyi asla. aklına getirmemiştir. Üç - beş okula tahsis edilecek bir ortak salonun, bir oyun yerinin neler sağlıyabileceğini bir an düşünmemiştir. Bu teşkilât için okul ve öğrenci müsabakalara hazır eleman çekmek için izin alma mevzuundan İbaret kalmaktadır..

«Küçük kulüp, yüktür». Onun; varlığı Teşkilât için rahmetli Haşim Paşanın mektepleri gibidir. Onlar olmasa, şu profesyonel kulüplerin çırpınmalarını istismar ede ede güller gibi geçineceklerdir!

. Hayır, hayır! Yapılacak işlerin adını peşinen ve bilerek koymadan, onu kıl payı şaşmadan yürütecek kadroya sahip olmadan hiç bir yere varmamıza imkân olmadığını öğrenmekle ise başlamak zorundayız.

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile kullanılır!
BAŞ VE DİŞ
NEZLE
GRİP
GRİPİN
KININLI
GRİPİN
GRİPİN
4-29
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

YILIN İLK ÇEKİLİŞİNDE
GENE
5
MİLYON
TÜRKİYE İŞ BANKASI